D17

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

LKA

Europos LIETUVIS

Nr. 13(654). 1961. III. 29 Londonas, 1961 metų, kovo mėn., 29 d. XV metai

SOVIETINĖ TECHNIKA IR SIELA

J. GUTAUSKAS

Techninė pažanga Sovietijoj susijusi su dvasiniu žlugimu. Technikos plėtotė vyksta dvasinės plėtotės nužmoginimo sąskaiton. Pažvelgus į sovietinės valstybės istorinį vystymąsi, tuojau į akį krinta, kad techninės pažangos pradžia supuola su masiniais areštais, kolektyvizacija, trėmimais, žmogus dvasiniu prievartavimu ir baimės varymu visam kraštui.

Naujosios Ekonominės Politikos laikotarpiu buvo leista žmonėms atsikvėpti, jei pirmaisiais sovietinės valdžios metais badaujantieji komunistai nuoširdžiai tikėjo į teisingumą ir į istorinę jų santvarkos misiją, tai stalininiai teroro metodai ir nužmoginimas privertė pagalvoti net pačius karštuolius.

Senosios priešrevoliucinės kartos žmonės, daugiausia inteligentai, išėję mokslus laisvose sąlygose, Stalino pirmoje eilėje buvo pasiųsti į aną pasaulį. Jų vietoje dirbtinai buvo sukurta nauja inteligentija ‚nuo staklių ir žagrės', įsigijusi mokslą tik tokiose ribose ir tik tokioj apimty, kurios buvo reikalingos režimui. Senasis marksistas buvo per daug nepatogus, jis dalyvavo ‚Spaly', aktyviai dirbo partijoj, kišdavosi į valstybinius reikalus, buvo išdidus, reikalavo klausyti jo balso ir pagarbos sau. Naujoji inteligentija savo padėtimi ir mokslu buvo visiškai pajungta partijai. Daug galvoti jai neteko. Ir kam? Apie viską ‚galvoja' partija ir jos vadas Stalinas.

Štai toks beašmenis žmogus, aklai tikįs ‚plikam dievui', žmogus - kareivis, žmogus - mašina ir buvo sovietinio režimo idealas.

Kaip reikėjo pasielgti su liaudimi? Su šia mase, naiviai reikalaujančia ‚duonos ir vaizdų' ne už dešimtmečio, bet tuojau? Su ja buvo rasta ‚bendra kalba' — Sibiro katorgos kalba. Nori duonos — dirbk! ‚Vaizdų' — perspektyva būsimojo socializmo? Pastatykite tai savo darbu! Technikos pažanga!.. Tada sujusta: technika, technika, sunkioji pramonė — gynyba, ‚kadrai'. Nėra ko būti sentimentaliu — žinok, dirbk arba studijuok Niutono binomą, kad vėliau galėtum vadovauti vergų darbui.

Dienos didvyriais tapo inžinieriai ir stachanoviečiai, pagrindiniais mokslais—tiksleji.

Tai niūrios vergijos, gyvulinės baimės, pagarsėjusių stalininių ‚komunizmo statybų' ir kūrybinio bergždumo laikotarpis. Filosofija, estetika? Kam tai reikalinga? Statyti reikalinga, o ne galvoti! Kai žmogus sunkiai dirba, jam nėra kada gudragalviauti dėl politikos ir dvasinių vertybių.

Sov. Rusijoj ir dabar galima pastebėti neviešą niekinamąją pažiūrą į ‚humanitarus'. Jie laikomi lyg ir antros rūšies žmonėmis, negalinčiais atnešti tokios naudos valstybei, kaip ‚našaus darbo' darbininkai.

Skiepydami gyventojams naudingumo materialistinį požiūrį į dalykus ir reiškinius, tarybiniai ideologai humanitarinius ir visuomeninius mokslus laiko nereikalinga prabanga kovos už ‚komunizmo įkūrimą' laikotarpiu.

Tiesa, oficialiai spaudoje vedama plati propaganda dėl literatūros, meno, bet nereikia užsikabinti už šios meškerės. Reikia realiai žiūrėti į gyvenimo sąlygas ir vyriausybės santykį su kūrybinėmis asmenybėmis.

Jeigu kas, nesigilindamas į esamąją padėtį, pasirenka burtų mūzos garbintojo profesiją, tai jo tikrai laukia padėtis, iš kurios išsikapnoja tik nedaugelis, tik turintieji viršūnėse stiprią ranką ir parduodantieji partijai sielą. Iš tikrųjų menininkas, mokslo vyras, domisis visuomeniniais mokslais, sugebąs nors kiek paveikti masių ideologiją, ar tai būtų žurnalistas, ar paprastas mokyklos mokytojas, yra vis ne paliaujamoje partkomo kontrolėje, iš jo reikalaujama tik vykdyti įvairius nutarimus.

Jeigu yra keletas galinčių retkarčiais pasakyti savo žodį, kaip štai Erenburgas, tai tokiam reikėjo sugebėti pereiti eilę nešvarių dalykėlių, pro kuriuos jis praėjo. Ne kiekvienas gali tam ryžtis. Geriau skursti arba mestis į techniką. Švariais ar kitokiais būdais partinė vadovybė veikia į žmonių protus, nukreipdama jų energiją į jai reikalingą vagą — į beširdę techniką. ‚Tik negalvok!'

Taip žūsta dideli talentai.

Tuo paaiškinama ir tai, kad humanitariniuose fakultetuose mokosi daugiausia mergaitės.

Technikos pažanga, būtina atsilikusiam kraštui, bolševikų valdžiai negalėjo ramiai sugyventi su dvasine pažanga ir visiš kai išstūmė pastarąją.

Bet šitai pagimdė atbulinį reiškinį, kuriuo komunistai ne visai gali remtis. Istorinis materializmas nenumatė masių psichologijoj pasipriešinimo dėsnio. O žmonėms įkyrėjo gromuloti tai, ką jie gauna dvasinio maisto pavidalu iš sovietinių laikraščių ir žurnalų, kino ir televizijos ekranų. Per didelis tos propagandos vienašališkumas dalyje jaunimo pagimdė nesveiką Vakarų garbinimą. Viskas, kas tik vakarietiška, yra laikoma didžiausia tobulybe.

Protesto žymių pastebima visomis kryptimis: ‚dekadentiški' eilėraščiai ir jų rinkiniai, pogrindy leidžiamieji įvairiose aukštosiose mokyklose, madingi ‚bitnikai' ir aiškus paneigimas senosios kartos materializmo — reiškiniai labai būdingi.

Sovietinio žmogaus dvasia dunkso uždaryta. Ar ji prasiverš? Be abejo, prasiverš į laisvę ir nušluos nuo kelio visas užtvaras. Sovietų žmonės, kovodami už laisvę, sugebės apginti tikrąją demokratiją. Laisvę su sigrąžinti — tai istorinė Sovietų žmonių misija.

Pagarba tautos genijui

Italijos Ypatingosios Delegacijos JT Pirmininko ir buvusio Užsienių Reikalų Ministerio Prof. G. Martino kalba, pasakyta Romoje vasario 19 d., minint 725 metų Lietuvos suvienijimo ir 43-jų metų nuo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo sukaktis.

(Tęsinys iš pr. numerio)

Kaip ten bebūtų šiuo ypatingu atveju, yra tikra, kad lietuviai, lygiai kaip ir gausūs jų nelaimės broliai, gyvenantieji anapus geležinės uždangos, neturi galimybės apginti ir naudotis savo paprasčiausiomis žmoniškosiomis teisėmis, kaip civilinėmis, politinėmis ir socialinėmis, taip ir religinėmis. Jie yra priversti nešti sunkų vergijos jungą. Pasakiau vergijos, ir tas pasakymas yra tikslus, pasakymas, kuris skamba juo liūdniau ir tragiškiau, kada eina kalba apie tautas, kurios skleidė ar buvo persiėmusios ta kultūra, kuri savo šaknis turi Atėnuose, Romoje bei Jeruzalėje ir kurios pagrindą sudaro pagarba žmogiškojo asmens vertybė.

Ar gi nebūtų juokingas, jeigu skaudžiai mūsų nejžeistų, kaltinimas pavergimu, kurį nuolat ir primygtinai meta Sovietų Sąjunga Vakarams? Nežinau, kiek kartų buvome pasodinti į kaltinamųjų suolą už skriaudas, padarytas čia vienoj, čia kitoj žemyno dalyje vietiniams gyventojams. Nepraeina nė dienos, kad buvusieji kolonialiniai kraštai ir vienas kitas dar užsilikęs nebūtų kurstomi atgręžti nugarą Europai, sukilti vieną kartą visam laikui ir nukreipti pagaliau savo žvilgsnį į išlaisvinančią komunizmo šviesą.

Mes, ačiu Dievui, priklausome protingųjų pasauliui ir todėl mokame pripažinti savo klaidas. Be jokios baimės pripažinome ir pripažįstame, kad Europos darbas kolonijose nėra buvęs be klaidų ir net be didelių klaidų. Paliekame noriai kitiems amžinąją neklaidingumo dovaną. Bet, pripažinus, reikia tuojau pridurti,kad tie, kurie vertina šį darbą, nepasiduodami neapgalvotiems sprendimams bei neapykantai, negali nepripažinti jos aukšto civilizacijos uždavinio. Europa sugebėjo paskleisti anuose tolimiausiose, visiškai neprieinamuose tolimiausiuose, visiškai neprieinamose idėjas, jausmus visiškai nepasiekiamus jiems patiems tik per save. Tautos, kurias mes neva buvome prispaudę ir išnaudoje, yra tos pačios, kurios galėjo laisvai atsigaivinti prie tyro Vakarų civilizacijos šaltinio, pasisemdamos dvasinės jėgos, reikalingos atsikovoti — tegu kartais ir prieš Europos norą — savo žmogiškąsias, civilines, teises. Jokia civilizacija neturėjo niekuomet tokios patraukiamos magnetinės jėgos. Teisingai pastebi Wilhelmas Roepke, kad reikia kalbėti ne apie Vakarų saulėlydį, bet apie aušrą, apžvelgiant Europos atliktąjį darbą Afrikoje ir Azijoje, darbą, kuris nepaprastai praplėtė mūsų civilizacijos ribas. Afrikos — Azijos tautų evoliucinis judėjimas negali būti kitaip suprantamas, kaip tik siekimas labiau pasisavinti vakarų gyvenimo vertybes bei papročius. Todėl, nors labai lengva kurstyti apmaudo bei išdidumo ugnį, nėra taip lengva įtikinti tautas pakeisti savo ateities kelią.

Kaip jau anksčiau sakiau, tai reikštų laikyti neseniai nepriklausomybę pasiekusias tautas ne ką teišmanančiomis, galvojant, kad užtenka tik praeities priminimo ar nepasitikėjimo dabartimi daigų atskirti juosius nuo Vakarų ir palenkti ideologiniam bei politiniam komunizmo viešpatavimui.

Antra vertus, faktai kalba už save ir veikia visus. Po šio karo Vakarai palengvino išsilaisvinti kolonialinėms tautoms, patys suteikdami autonomiją ar nepriklausomybę dvylikai Azijos ir 26 Afrikos kraštų, su bendru 782 mil. gyventojų skaičiumi. Tuo pat laiku gi Sovietų Sąjunga įjungė Rytinę Lenkijos dalį, tris Pabaltijo respublikas, dalį Suomijos, Rytprūsių, Čekoslovakijos, Rumunijos ir valdo per kvislingų valdžias eilę satelitinių kraštų, priverstų paklusti kiekvienam rankos mostelėjimui. Bet jei kuri tiesiogiai ar netiesiogiai pavergtųjų tautų vardan niekuomet neišnykusios priešinimosi tironams teisės — Vindiciae contra tyrannos — bandė atsikratyti, Sovietų Sąjunga nedvejojo numalšinti sukilusius žiauriausiomis slopinimo priemonėmis. Tai yra neužginčijami duomenys. Negana to, visi žinome ir visi matome, kad istorinė kolonializmo raida Europoje jau eina prie galo ir kad anksčiau ar vėliau — geriau anksčiau negu vėliau — visos buvusios kolonijinės tautos pasieks nepriklausomybę. Ar galima tą patį pasakyti apie naująjį kolonializmą, įvestą beribės Sovietų Sąjungos teritorijos plotuose ar artimoje jos kaimynystėje esančiuose kraštuose? Jei kolonializmas turi būti pasmerktas, jis privalo būti pasmerktas visur. Išmintingi senoliai sakė, kad ugnis lygiai taip pat degina Persijoj, kaip ir Graikijoj. Sovietų Sąjunga gali pasidaryti antikolonijinio kryžiaus karo skelbėja, bet su sąlyga, kad pati tuojau pat imtųsi padaryti galą kolonializmui savo namuos.

Deja, mums nėra leista pramatyti, kada ateis valanda, kai lietuviai ir daugelis jų nelaimės brolių galės sutraukyti retežius šios naujos rūšies vergijos, pagamintos vel niško totalitarinio XX-jo amžiaus genijaus. Ateitis yra Dievo rankose. Bet jau ir šiandien galime pasakyti štai ką: net ir ilgiausia naktis baigiasi išaušt̃ančia diena. Taigi ir lietuviams ir visiems tiems, kurie kenčia, kaip ir jie, išauš laisvės diena, nes nuo tada, kai pasaulis yra pasaulis, laisvė visuomet nugalėjo vergiją, gėris visada nugalėjo blogį. Lietuvius, ir tuos, kurie negalėjo ar nenorėjo išsiskirti su savo tėvyne, palikdami ginti tos paskutinės katalikybės salos, kurios isiutusios komunizmo bangos nepajėgė lig šiol paskandinti, ir tuos, kurie išplėšti iš savo namų ir priversti gyventi kaip vergai svetimoje ir priešiškoje žemėje, ir tuos, kurie, išsisklaidę po visą laisvąjį pasaulį, susikurdami sau naują gyvenimą ir naują ateitį, bet niekuomet nenutraukę ryšių su savo praeitimi, tepasiekia mūsų supratimo, pasigėrėjimo, linkėjimo žodis šia Tautinės Šventės diena, kuria jie visi jungiasi draugėn dvasia. Mes jiems sakome: tarptautinis teisingumas dar nėra tiek toli pažengęs, kad pajėgtų atitaisyti pažeistąją teisę. Deja, tarptautiniame gyvenime įstatymai dar tebėra tokie primityvūs, kaip kad buvo vidinių tautų gyvenimą tvarkantieji įstatymai tuojau įvedus juos. Negalėjimas įgyvendinti teisingumo dar nereiškia nusileisti neteisingam faktui. Jūsų kančios, jūsų moralinis pasipriešinimas, begalinės jūsų aukos visuomet stovi gyvi prieš mūsų dvasios akis. Mes dalyvaujame jūsų kaip žmonių ir kaip tautos dramoje. Mes žinome, kad jei vienas žmogus užgaunamas — užgauna ma visa žmonija, jei vieno žmogaus verty bė pažeidžiama — pažeidžiama visa žmonija. Šis pasidalijimas skausmų kaip tik ir yra neprilygstama krikščioniškosios misijos didybė. Europa, kuri nuo amžių semiasi sau įkvėpimą iš krikščionybės idealų ir laisvės, negali jų užmiršti, kaip negali užmiršti privalomo dėkingumo jūsų protėviams, kurie anais tamsiais ir pavojingais laikais savo krūtinėmis užtikrino jai tolimesnę gyvatą. Su šia žmogiškąja užuojauta tačiau galime ir privalome jungti aiškų įsipareigojimą veikti. Tai tiesa, kad laisvė galutinai visuomet ima viršų, bet taip pat yra tiesa, kad žmogaus pareiga yra veikti taip, kad būtų palengvinta ir pagreitinta jos pergalė.

Jeigu šiandien tarptautinis teisingumas dar nėra užtenkamai pajėgus atstatyti pažeistąją teisę, mes turime kitas priemones užtikrinti laisvės bylai pergalę. Pirma ir pati svarbiausioji šių priemonių yra mūsų vieningumas. Kol Europos ir Vakarų Atlanto tautos bus egoistiškai pasidalijusios, kol visas Vakarų pasaulio vieningumo reikalas nebus pastatytas aukščiau smulkių pavienių reikaliukų, tol bergždžia tikėti į geresnį likimą visų Europos valkų, gyvenančių laisvėje ir esančių vergijoje.

Europos apsijungimo vyksmas, kuris buvo sėkmingai pradėtas pasibaigus antrajam pasauliniui karui, nėra nei fatališkas nei nepajtakmėjamas. Priešingai, reikia kurstyti, gaivinti, nuolat ‚padirginti', kaip pasakytų Renanas.

Kai 1957 metais buvo sukurtos dvi didelės europietiškos Bendruomenės, Ekonominė ir Atominė, turįs garbės čia jums kalbėti nebuvo antraeilis kūrėjų tarpe, neveng ėme perspėti, kad būtų buvusi didelė klaida žiūrėti į jas kaip į tikslą, o ne kaip į paprastą žingsnį pirmyn to ekonominio ir politinio vyksmo, kurį reikėjo tęsti toliau, jei buvo norima privesti ligi galo. Tuomet sakėme ir nesiliovėme vėliau kartoję, kad vien ekonominis apsijungimas, nors ir kaž kaip svarbus ir reikalingas, nėra pakankamas. Jis turi būti papildytas politiniu apsijungimu. Jokia žmoniškoji bendruomenė, vis tiek, kokiam tikslui ji būtų sukurta, negali ilgai gyvuoti, jeigu jai trūksta tikro vadovaujančio politinio autoriteto. Be politikos pagalbos negalima pasiekti sėkmingos ekonominės vienybės, o ir tai, kas jau pasiekta šios vienybės kelyje, yra nuolatiniame pavojuje sunykti. Nuo 1957 metų Romos sutarčių sudarymo politinis Europos apsijungimo vyksmas sustojo. Užte-

(Nukelta į 6 psl.)

ADLAI STEVENSON PRIĖMĖ PAVERGTŲJŲ EUROPOS TAUTŲ SEIMO DELEGACIJĄ

Š.m. kovo 3 d. JAV Nuolatinis Delegatas Jungtinėse Tautose Ambasadorius Adlai Stevenson priemė PET Gen. Komiteto Delegaciją. Ilgokame pasikalbėjime buvo paliesti pavergtosioms tautoms rūpimi klausimai ryšium su Jungtinėmis Tautomis apskritai ir su anrąją JT Generalinės Asamblėjos XV — sios Sesijos dalimi specialiai. Delegacijai vadovavo PET Seimo Pirmininkas Vaclovas Sidzikauskas.

Išryškėjus tendencijai sutrumpinti šios Sesijos darbotvarkę, išleidžiant vadinamuosius ‚šaltojo karo' klausimus, kurių vienu laikomas ir Vengrijos klausimas, kovo 10 d. PET Gen. Komitetas kreipėsi telegramomis į JT Asamblėjos Gen. Komiteto laisvuosius narius, kurioje reiškė protestą prieš Vengrijos klausimo suplakimą su šaltuoju karu, ir vardan teisingumo ir JT Chartos prašo palikti tą klausimą JT darbotvarkėje ir svarstyti, kaip buvo numatyta, šioje sesijoje. Telegramoje sakoma, kad Vengrijos klausimas yra flagrantiškas Chartos, tarptautinės teisės ir moralės sulaužymo pavyzdys ir kad tas klausimas išplaukia iš Sovietų karinės agresijos prieš Vengriją, kurios pasėkoje buvo nužudyta tos valstybės laisvė ir politinė nepriklausomybė. Telegramoje nurodoma taip pat, kad debatų Vengrijos klausimu atidėjimas reikštų premiją agresijai ir nebojimui Pasaulio Organizacijos, turint galvoje, kad ta pati Organizacija taip neseniai priemė dvyliką politinių rezoliucijų, smerkiančių Sovietų agresiją prieš Vengriją, ir nieko nepadarė joms įvykdyti.

Kor.

Septynios DIENOS

ĮSPĖJIMAS DĖL LAOS

Britai įteikė rusams notą dėl padėties Laos, kuriame vyksta kautynės tarp sovietinių kraštų remiamųjų raudonųjų ir provakarietiškų baltųjų.

Notoje atkreipiamas dėmesys į rimtą padėtį ir siūloma sustabdyti kovas ir sušaukti komisiją.

Amerika britams visiškai pritaria, siunčia daugiau ginklų ir grasina karu, jei bolševikai nesiimtų priemonių karo veiksmams sustabdyti.

NUBAUSTI ŠNIPAI

Penkių Sovietams dirbusių šnipų byloje Britų teismas šnipinėjimą organizavusį rusą Lonsdale nubaudė 25 metams kalėjimo, iš Amerikos čia atsidūrusius 2 šnipus specialistus Kroger po 20 metų ir jiems padėjusius britus Houghton ir Gee po 15 metų.

AMERIKA PATENKINTA VOKIEČIAIS

Amerikos valstybės departamentas reiškia nuomonę, kad visiškai užteks, jei Vokietija atsilikusiems kraštams pagelbėti skirs 1 procentą savo gamybos apyvartos. Tai sudarytų 2.500 milijonų markių, o Vokietija truputį su baime ruošėsi skirti 4.000 milijonų, 500 mil. paimdama iš biudžeto, o likusius iš pramonės.

ISPANIJA NEPATENKINTA

Ispanijos vyriausybė nepatenkinta, kad Paryžiuje susirinkęs Vakarų Europos kongresas reikalauja, jog Ispanija paleistų savo politinius kalinius. Ispanija tokių kalinių kaip ir neturinti, o kongresas nematąs jų Sovietų Sąjungoje, Kinijoje, Kuboje, Vengrijoje.

Be kita ko, kongreso rėmėjais yra buvę Prancūzijos prez. Coty, Auriol, Belgų karaliaus senelė ir Prancūzijos komunistų vadas Thorez.

NESUTARIA DĖL KONGO

Jungtinėse Tautose Sovietų Gromyko užsipuolė Vakarų kraštus dėl Kongo. Jam atsakydamas amerikiečių Stevenson pareiškė, kad jo kalba buvo neatsakinga, laukinė ir nesąmonė, kad Amerika visa galia priešinsis reikalavimui atleisti Hammarskjoeldą ir kad Sovietai nenori, jog J. Tautoms pasisektų susitvarkyti Konge.

KAD NEPRASIDĖTŲ NETYČIA

Amerikos gynybos ministeris McNamara įsakė savo patarėjams skubiai apspręsti, ką reikia daryti, kad pasaulis nebūtų sunaikintas, jei atsitiktinai būtų pradėtas atominis karas, ir kaip jį sustabdyti.

DU DIDIEJI SUTARĖ

Buvo susitikę Britų min. pirm. Macmillan ir Amerikos prez. Kennedy ir visiškai sutarė, kokių reikės griebtis priemonių, jei rusai nepaklausytų ir toliau kištųsi į Laos.

NACIŲ NEPRIIMS

Izraelio teisingumo ministeris pareiškė, kad vokiečiai advokatai, kurie norės atvažiuoti ginti Eichmanno, galės patys atsidurti kalėjime, jei jie yra buvę naciai.

RYŽTINGI KUBOS PABĖGĖLIAI

Buves Kubos min. pirm. Varona pareiškė, kad demokratinis revoliucinis frontas vis daugiau žmonių ir ginklų įgabena į kraštą ir dar šiais metais išvalysią Kubą nuo komunistų.

SALAZARAS ŽADA REFORMAS

Ryšium su neramumais portugalų kolonijose, Portugalijos vyriausybė kalba apie reformas Angoloje ir Mozambike. Palaipsniui žadama duoti nepriklausomybę.

ABBAS ĮSPĖJA

Alžyro egzilinės vyriausybės ministeris pirm. Abbas pareiškė, kad į būsimuosius pasitarimus su Prancūzija reikia žiūrėti be entuziazmo, nes tai dar nereiškia taikos. Gali būti tariamasi, o tuo pat metu ir kovojama. Pasitarimai gali ir nutrūkti, jei ‚prancūzų imperialistai' pasirodytų godūs ir nesukalbami.

PASAULYJE

— Pakistane audros metu žuvo 226, sužeista 1200 asmenų.

— Maltoje steigiama nauja krikščionių darbininkų partija, pasiryžusi taikiai bendradarbiauti su britais.

— Prancūzija nuo balandžio 1 d. sumažina savo muitus 5 proc.

— Pietų Afrikos liberalų partijos žurnalo Contact redaktoriui Duncan uždrausta 5 metus dalyvauti bet kokiame susirinkime.

— Nenorėdami stoti skersai kelio geriems santykiams su Rusija, amerikiečiai nutarė paleisti nenubaustą pakaltintą šnipinėjimu rusą, dirbusį J. Tautose.

— Rytų Vokietija likviduoja savo lėktuvų pramonę.

— Daugiau kaip 4000 jaunuolių kasmet veda ar išteka sulaukę tik 16 m. amžiaus.

— D. Britanija ruošiasi turėti spalvotą televiziją apie 1964 m., ir aparatai kainuos nuo 200 iki 300 svarų.

ANGOLOJE SUKILĖLIAI ŽYGIUOJA

Portugalai skelbia, kad ginkluoti sukilėlių būriai, nuo 50 iki 200 kiekviename, žygiuoja į Kongo pusę. Jų esą keletas tūkstančių.

VALSTYBĖS IR BAŽNYČIOS SUSIKIRTIMAS

Pradėdamas priešrinkiminę kampaniją, Lenkijos Gomulka užsipuolė Katalikų Bažnyčią, sakydamas, kad jos vadų siela priklauso ne Lenkijai, o Romai.

Kardinolas Wyszynski savo kalboje atsakė, kad Bažnyčia gins žmogaus teises net, jei reikės, ir katakomboše būdama.

STASYS ŠALKAUSKIS

Praeitais metais Ateitininkų Federacija kun. Juozo A. Karaliaus lėšomis išleido prof. Juozo Ereto knygą **Stasys Šalkauskis.**

Skaitytojui, kuris pasitenkina daugiau eiline kasdienybe ir nesusiduria dažniau su pačiame net lietuviškajame pasaulyje plačiai žinomais vardais, tur būt, reikia pristatyti ir knygos autorių — prof. Juozą Eretą, šveicarą, kuris nepriklausomybę kuriant atvažiavo į Lietuvą ir čia visiškai su lietuvėjo ir įsijungė į jos gyvenimą. Dirbęs Lietuvos įstaigose, perėjo profesoriauti į Teologijos-Filosofijos fakultetą Kaune, skaitė paskaitas, rašė mokslo veikalus, dalyvavo katalikų organizacijų veikloje ir iš Lietuvos pasitraukė tik bolševikams užėjus. Tada grįžo atgal į savo gimtąją Šveicariją.

Lietuvių katalikiškosios srovės filosofą prof. Stasį Šalkauskį jis susitiko tada, kai šis, baigęs Rusijoje mokslus, atsidūrė Šveicarijoje gilinti studijų. Tada užsimezgusi bičiulystė nutrūko tiktai bolševikams užėjus (netrukus po to, 1941 m., prof. Šalkauskis mirė). Bičiulystės būta ir asmeninės ir visuomeninės, nekalbant jau apie ideologinę. Tai galėtų paaiškinti, kodėl ne kas kitas, o prof. J. Eretas parašė šią knygą apie prof. St. Šalkauskį. Be to, tiek Eretas, tiek Šalkauskis buvo įsijungę abu į Lietuvos katalikiško jaunimo vadovavimą. Prof. Eretas reiškėsi pavasarininkuose, o prof. Šalkauskis buvo ateitininkų ideologas ir vienu metu jų vadas.

Ši knyga (278 p.) nėra prof. Ereto atsiminimai apie savo bičiulį, bendraminti ir bendradarbį. Ji parašyta naudojantis daugeliu šaltinių. Ką prof. Eretas apie prof. Šalkauskį atsiminė, tai, tiesa, panaudota ir labai padėjo apibūdinti ateitininkų ideologą. Be prof. Ereto atsiminimų knygoje Šalkauskis daugel atveju liktų šventasis su barzdele ir greičiau atsiskyrėlis šventasis, iš atokiai skelbęs savo idėjas. Papasakodamas apie daugelį savo bičiulio uždarų nuo visuomenės gyvenimo įvykių, prof. Eretas sudaro pilnesnį jo portretą. Tai ypač tinka knygai, kuri skirta ne vien mokslo žmonėms, norintiems susipažinti su Šalkauskio filosofija, bet platiesiems skaitytojų sluoksniams, pirmoje vietoje, tur būt, ateitininkiškajam jaunimui, kad tasai matytų, kas per žmogus buvo jų ideologas.

Prof. Eretas, ruošdamas šią knygą, yra surinkęs po pluoštą atsiminimų ir iš kitų asmenų, daugiausia iš buvusių prof. Šalkauskio mokinių, jo ideologinių pasekėjų. Tai taip pat ir gyvina knygą ir padeda piešti portretą.

Bet knygai panaudota nemaža ir literatūros, net ir tokių duomenų, kuriuos šių dienų sąlygomis sunku sugraibyti (reikia naudotis Lietuvoje ėjusia periodine spauda).

Kas gi iš tiesų buvo prof. Stasys Šalkauskis (arba kas jis yra, nes juk sakoma, kad idėjos nemiršta kaip žmonės, vadinas, galima kalbėti apie jį ne tik kaip asmenį, bet ir kaip tam tikrų idėjų kūrėją ir atstovą)?

Tai Šiaulių gydytojo sūnus (augęs didelėje šeimoje, ir kiti jo broliai ir seserys reiškėsi Lietuvos visuomenėje taip pat). Iš mažens palinkęs į ligas, jis jų buvo kankinamas visą gyvenimą. Aukštuosius mokslus išėjęs Rusijoje, iš profesijos teisininkas, jis betgi linko į filosofiją ir kaip toks ėmė reikštis spaudoje. Kaip ir toliau, nušviesdamas prof. Šalkauskio gyvenimo kitus laikotarpius, knygos autorius čia su stoja ne vien tik ties jo reiškimusi ir darbais, bet apžvelgia ir iš viso šveicariškąją Lietuvą, apibūdindamas anuomet ten studijavusius lietuvius, kurių didžioji dalis paskui buvo žymūs savo krašte žmonės.

Grįžęs iš Šveicarijos, prof. Šalkauskis parsivežė ne tik daktaro laipsnį, bet ir Lietuvai kilninti idėjų ir joms populiarinti buvo pradėjęs net leisti ‚Romuvos' žurnalą. Turėjęs tam tikros įtakos, žurnalas sustojo, bet užtat Šalkauskis gavo inteligentinio jaunimo auditoriją — nuėjo dėstyti filosofijos dalykų į Teologijos-Filosofijos fakultetą, į jo filosofijos skyrių, įsteigtą šalia Humanitarinių mokslų fakulteto katalikų pageidavimams patenkinti. Šio skyriaus daugumas auklėtinių, pasirodo, dar ir šiandien tebesinešioja gražiausius įspūdžius apie Šalkauskį. 1939 m. pavasarį buvo išrinktas Universiteto rektorium.

Per tuos nepriklausomojo gyvenimo metus prof. Šalkauskis reiškėsi ir visuomenėje. Buvo jis krikščionių demokratų žmogus, bet prof. Eretas pristato jį mums kaip idealistą, kuris dažnai buvo nepatenkintas kai kuriais savo srovės praktiškų veikėjų darbais. Įsijungęs į ateitininkus, buvo iškeltas į jų vadus (atsverti iki tol ateitininkams vadovavusiam prof. Dovydaičiui, maždaug teoriškam žmogui).

Po 1926 m. įvairiais tarpais prof. Šalkauskis įsimaišo šiek tiek ir į politiką, netiesiogiai pasisakydamas prieš kai kuriuos režimo veiksmus, o vienu tarpu išeidamas net ir į polemiką spaudoje.

Prof. Eretas pateikia taip pat porą stambesnių faktų parodyti, kaip Šalkauskio idėjos veikusios jaunimą. Kaip ryškesni tokie faktai, pvz., organiškosios valstybės deklaracija, paruošta jo mokinių, ir ‚XX Amžiaus' dienraščio įsteigimas.

Pateikiama žinių ir apie Šalkauskio privatų gyvenimą, jo šeimą, ligas ir ypač sunkius laikus, kai bolševikų buvo pašalintas iš Universiteto.

Be abejo, ne tik prof. Šalkauskis, bet ir šios knygos apie Šalkauskį autorius prof. Eretas po 1926 m. vienu ar kitu metu yra buvę Lietuvos valdančiųjų sluoksnių nemalonėje. Knygoje tai reiškiama ne tik atvirai, bet ir su tam tikra aistra, o gal kartais ir su aistringa pagieža. Gal ir nelabai verta būtų rimtoje knygoje apie rimtą asmenį atgaivinti dar tas senienas, ypač dar, kad knyga skirta jaunimui.

Pati mintis parašyti ir išleisti knygą apie prof. Stasį Šalkauskį yra girtina. Nepažindami savo kuriančiųjų žmonių, negalime didžiuotis, kad pažįstame kaip reikiant savo kraštą ar jo kultūrą. Atimk iš Lietuvos gyvenimo kurį nors žymų, darbais pasireiškusį asmenį, ir jau bus kreivas praeities vaizdas.

P. AN.

PROF. J. BALTRUŠAIČIO PASKUTINĖ KNYGA

Iš visų Prancūzijoje išėjusių knygų 1960 metais Knygininkų Sąjungos buvo išrinktos ir premijuotos 50 geriausių knygų, kurių tarpe yra ir buv. Vytauto Didžiojo U-to Kaune prof. Dr. Jurgio Baltrušaičio naujausias veikalas Reveilis et Prodiges (leidėjas Armand Colin, 368 psl.).

Pažymėtina, kad šių rinktinių knygų paroda bus atidaryta vasario 21 — kovo 21 dienomis garsiausiame knygyne La Hune. Vėliau ši paroda vyks visuose tarptautiniuose Prancūzijos kultūriniuose pasirodymuose.

Ryšium su knygos pasirodymu tarp įvairių laiškų buvo gautas ir generolo de Gaulle sveikinimas, kuriame tarp kitko jis rašo: ‚Dėkoju už suteiktą galimybę jus lydėti per tą savotišką viduramžių meno gotišką jį pasaulį, kurį jūs taip gerai pažįstate' Andre Malraux savo laiške įvertina veikalą kaip magistralinį.

Vienoje iš šešių Prancūzijos radijo emisijų buvo interview su J. Baltrušaičiu apie jo paskutinę knygą.

Žymūs meno kritikai teigiamai įvertino mūsų mokslininko darbą.

Knygai pasirodžius, Prancūzijos spaudoje iki šiol jau išspausdinti 37 straipsniai apie J. Baltrušaičio darbus.

Iš 14-kos J. Baltrušaičio išleistų knygų yra ir dviejų tomų ‚Visuotinė meno istorija' (išleido Vytauto Didžiojo U-to Humanitarinių Mokslų Fakultetas) ir anglų kalboje ‚Lietuvių liaudies menas' (Lithuanian Folk Art).

KUR DINGO PABALTIJO PREZIDENTAI?

Įtakingas šveicarų dienraštis Neue Zuercher Zeitung priminė pasauliui Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių politikos vyrų likimą Sovietų okupacijoje. Ryšium su buvusio Kongo min. pirmininko Lumumbos nužudymu laikraštis rašo, kad politinių varžovų nužudymas ir priešų nušalinimas Maskvai neturėtų būti naujiena, nes Kremliaus valdovai tokius metodus visą laiką naudodavo. Laikraštis pastebi, kai raudonieji 1940 metų vasarą įžengė į Pabaltijį, netrukus buvo suimti visi žymiausieji tų valstybių politikos vyrai. Tarp jų buvo Lietuvos min. pirmininkas ir einąs Respublikos prezidento pareigas Antanas Merkys, Latvijos prezidentas Karlis Ulmanis ir Estijos prezidentas Konstantinas Paetsas. Nuo jų suėmimo suėjo jau 20 metų, tačiau apie jų likimą nieko tikro nežinoma. Jie dingo be žinios. Žinoma tiktai tiek, kad jie buvo deportuoti į Rusijos gilumą.

Laikraštis klausia: ‚Ar Jungtinėse Tautose Sovietų delegato bus paklausta apie šių asmenų likimą? O gal Lumumbos gyvybė yra vertingesnė, nekaip gyvybė prezidentų trijų Pabaltijo valstybių, kurias Maskva prievarta įsijungė?'

Senovės Lietuvoje ir Prūsuose buvo paprotys laidoti arklius arba atskiruose kapinynuose, arba kartu su žmonėmis.

Arklių kapai Lietuvoje surasti Ermalėnuose, Šilutės apskr., Lazdininkuose, Kretingos valsč., Žvirbliuose, Vilniaus apskr.

Prūsuose tokių kapų išaiškinta Semboje ir Notangoje.

Danguolė Sadūnaitė-Sealey

GOLGOTA

Medi.
Nukirstas pavasarį.
Medi —

Pienė laiško kartume
Kalasi iš žemės.
Oras pilnas spindulių —
Žiemkenčio aštrumo.

Jauna kryžių
Tėtiesei —
Tarp Dievo ir žmogaus.
Medi.
Didelėj Malonėj.

NAUJA ‚KNYGŲ LENTYNA'

Išėjo ‚Knygų Lentynos' Nr. 5(119). skirtas aptarti 1960 m. rugsėjo-spalio mėn. išėjusioms lietuviškoms knygoms ir kitiems leidiniams, o taip pat ir periodikos straipsnių registraciai. Periodika šiame numeryje suregistruota ir 1959 metu.

Be to, pateikiama 1945-59 metais svetur išėjusių lietuvišku knygu statistika kraštais, dešimtaine klasifikacijos sistema ir kalbomis.

Kauno miesto muziejuje yra buvęs Rubensui ar jo mokiniams priskiriamas paveikslas „Nukryžiuotasis", taip pat olandų, lenkų ir kitų menininkų paveikslų. Be to, buvo T. Daugirdo ir kitų lietuvių menininkų tapytų paveikslų.

ADOMUI MICKEVIČIUI PRISIMINTI PARODA HEIDELBERGE

Kaip Rhein-Neckar-Zeitung Nr. 32 iš vasario 8 d. praneša, Heidelberge yra atidaryta U-to bibliotekoje Mickevičiui prisiminti paroda. Šios parodos iniciatorium yra Dr. Hermann Buddensieg. Parodoje yra išstatyta autoriaus vertimai liuksusinėmis laidomis anglu, prancūzu ir vokiečiu kalbomis bei Mickevičiaus žymesniu portretu fotokopijos.

Laikraštis paduoda labai objektyviai žinias apie Mickevičių ir jo kilmę. Laikraščio žodžiais: jis yra dviejų tautų sūnus — lietuvių ir lenku. Kaip lietuvis jis didžiuojasi savo kilme, bet kartu yra ir lenku patriotas. Tai išplaukia, laikraščio žodžiais, iš Mickevičiaus gyvento laikotarpio papročiu.

Toliau aprašomi visi Mickevičiaus kūriniai ir jo, kaip pabėgėlio, Odisėja po visa Europą.

LIET. RADIJO TRANSLIACIJOS LIETUVOJE GIRDIMOS

(E) Lietuviškos radijo transliacijos iš Vakarų per Madrido, Romos ir Vatikano stotis Lietuvoje yra nevienodai girdimos (žiūrint vietovės ir trukdymų), bet girdimos. Lietuvos komunistiniams vadams tai yra tikras rakštis. Neseniai jie per transliacijas užsienio lietuviams' smarkiai puolė ypač Madrido lietuviškas transliacijas. Ju pykti galima subrasti. Lietuviškos transliacijos griauna visus blefinius ir melagingus sovietinės propagandos teigimus, ir jie prieš tai teturi tik viena ginkla — paleisti i darba kiek galint daugiau trukdymo stočiu ir koliotis, koliotis. Tačiau Lietuvos gyventojai vis tiek klausosi laisvojo pasaulio lietuvių transliaciju. Jei to girdimumo nebūtų, ir komunistiniai propagandininkai taip nesikarščiuotų dėl Vak. transliacijų.

TIKRASIS PAVASARIS

I. Atgimęs rytmetis. — Pats saulės tekėjimas. Skamba varpai ir varpeliai. Džiugiai gaudžia vargonai. Iškilmingai ir galingai suskamba: Linksma diena mums prašvito, visi troškom džiaugsmo šito, kėlės Kristus, mirtis krito. Aleliuja!... Pirmuosiuose spinduliuose mirguliuoja, plakasi vėliavos ir vėliavėlės. Priekyje raudona stula perjuostas kryžius ir Prisikėlusiojo statula. Priešais nešamą Švenčiausiąjį byra pirmosios lietuviškos gėlės. Vienur dunda būgnai, kitur aidi šūviai, dar kitur gaiviai trenkia orkestras. Pro šimtmečius ąžuolus, liepas, kaštanus lygumas ir kalvas pasiekia giesmė: Geluonį mirties išrovė, nuodėmes mūsų nuplovė, pragaro vartus išgriovė. Aleliuja!... Varpų, giesmės, muzikos garsuose skendėdama, triskart apie šventovę siūbuoja procesija. Tai garbės paradas mirtį nugalėjusiam Kristui. Seka Mišių auka, į daugumos sielą įžengia Prisikėlusis, dar girdisi giedrūs pamokslininko žodžiai, ir netrukus į visas puses išsišakoję vieškeliai dunda nuo ratų ir pasagų. Visi skuba į šeimos židinį, kur stalai linksta margučiais ir kitomis lietuviškosios žemės gėrybėmis.

Balandžio antrosios rytmetyje nevieno mintyse panašus Prisikėlimas galės atgimti. Gal būt džiugų aleliują lietuvis jau bus girdėjęs Velyknaktyje, bet prisiminimų Velykrytis bus dar gyvas.

II. Pilnutinis žmogus. — Atsiminimų ir dabarties Velykos giliau praskleidžia mūs pilnutinę paskirtį. Šiaip esame pratę daugiau žvelgti į sielos išganymą. Tačiau mūsų žvilgsnis turėtų apimti pilnutinį žmogų. Iš tikrųjų esame krikščionys ne tik siela, bet ir kūnu. Abiems skirtas išganymas.

Tiesa, siela nemiršta, o kūnas miršta. Bet šis varganas, silpnas, ligotas, mirtingas kūnas brandina kitą, nesibaigiantį gyvenimą. kaip žemėn bertas grūdas lėtai suyra, tačiau pavasarį pakyla nauja gyvybė. Dar gyvename skausmo, pavojų, šešėlių, sielvartų ir žaizdų valandas, tačiau mumyse jau slypi ir būsimo prisikėlimo daigai: tai tikėjimas į Prisikėlusįjį. ‚Aš esu prisikėlimas ir gyvybė; kas tiki į mane, nors būtų ir miręs, gyvens' (šv. Jonas, XI, 25). Gyvens amžinai pilnutinis žmogus: siela ir kūnu. Prisikėlusis Kristus per malonę teikia gyvybę To, kuris nebemiršta.

Velykmetyje pavasaris žengia nebesulaikomas. Šviesėja dienos, didėja žaluma, atgyja gyvūnija. Bet jis tėra blankus šešėlis ano pavasario, kurį pradėjo Jėzus, nugalėdamas didžiausią žiemą — nuodėmę ir mirtį.

Žemės žydintis pavasaris yra trumpas, atrodo netikras. Jėzaus atneštas Prisikėlimo rytmetį pavasaris yra amžinas ir tikrasis, pavasaris sielai ir kūnui.

S. Matulis,MIC

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

WOLVERHAMPTONE — balandžio 1 ir 2 d. gavėninis - velykinis susitelkimas Seselių koplyčioje, St. John's Square, Snow Hill.Didįjį Šeštadienį 7 val. vakare pamokslas ir išpažintis. Velykų pirmą dieną pamaldos 11 val. Visus tautiečius kviečiame atsilankyti.

Atsakymas S. Tautvaišui, Vokietijoje: Dėkojame už laišką ir raštus. Vėliau pakalbėsime laišku plačiau.

VELYKOMS NAUJOS KNYGOS!

Vijeikis — Mano tėvynė Lietuva — Albumas — 51 šil.

Alė Rūta — Motinos rankos — premijuotas romanas — 39.4 šil.

J. Gliauda — Šikšnosparnių sostas — premijuotas romanas — 18.6 šil.

Plk. Urbonas — Žalgirio mūšis — 22 šil.

R. Spalis — Alma mater — apysaka, 434 psl. — 36.8 šil.

Vacl. Biržiška — Praeities pabiros — iliustruota — 46.6 šil.

J. Eretas — Stasys Šalkauskis—29.4 šil.

Valgių gaminimas —iliustruota, 560 psl., didelio formato — 54 šil.

VAIKAMS:

V. Tamulaitis — Svirplio muzikanto kelionė — 1 dalis — 18.6 šil.; 2 dalis — 22 š. Abi dalys iliustruotos.

J. Narūnė — Jaunieji daigeliai — eilėraščiai vaikams. Iliustruota — 10 šil.

PLOKŠTELĖS:

Ilgo grojimo ‚Rožės ir tylūs vakarai' — lengva muzika šokiams — 40 šil. Persiuntimas — 1.9.

Ilgo grojimo ‚Vakaruškininkės dainuoja' — pirmoje pusėje liaudies dainos, antroje velykinės ir kalėdinės giesmės — 53 šil.

DAINORA LTD.,

49, Thornton Ave., London, W.4.

Egipte, kasinėdami valdovės Chatšepsut kapą, archeologai surado duonos.

Ji ten buvo išgulėjusi 3.500 metų.

RAUDONA SKARELĖ

VINCAS RAMONAS

4.

O Mikas vis tebekvatojo. Net susiriesdamas.

— Kvailys, — širdo Tumosienė. — Brudas. Aš negaliu pakęsti, bet pamėgink išvaryti! Ne tie laikai... Agotėle, niekad, o niekad su raudonu daiktu nė artyn prie buliaus! Neduok, Dieve... numuštų grandinę...

— — — — — —

Sekmadienį Mikas iš Gižų grįžo vėlokai. Parėjęs valandėlę stovėjo prie darželio tvoros ir žiūrėjo į žvirblius, kurie straksėjo patvartėje. Nusispiovęs į darželį, įėjo trobon ir riktelėjo Agotai:

— Kur prašymas?

Agota tylėdama išėjo į savo kambarėlį.

— O klausiau! Klausiau, ar nebuvo pus seserė atėjusi. Kur tau pasakys! Prašymo buvo atėjusi. Turėjo nunešt į Gižų komitetą.

Agota sugrįžo ir tylėdama ant stalo padėjo gelsvą voką.

— Ve! Ve tas prašymas! Iš anksto parašiau, visus vargus išdėsčiau. Prašiau, kad atrėžtų iš Liepinio, o dabar jau per vėlu. Šiandie parašiau kitą prašymą. Gausiu, tai gausiu žemės, bet kur! Trys kilometrai nuo plento! ‚Man reikia Liepinio žemės', sakau. ‚Iš kito atimkit ir man duokit'. Kur tau! ‚Visi lygūs', sako. ‚Pavėlavai. Čia nė Kaunas nepadės'.

— Vežk į Maskvą, — metė Agota ir nusisuko į sieną.

— Žvaire!

— Dėdiene! — suspiegė Agota ir pribėgusi atsistojo šalia Tumosienės. Toks baisus buvo Miko balsas. O Agotos riksme buvo ir išgąstis ir nuskriausto vaiko maldavimas.

— Tu patį galėsi vežt prašymą į Maskvą, kai tavo vaikas paaugs, o sviete vietos neturės. O gal dėdienė ir nežino, kad tu turi vaiką. Teta Šunskuos augina.

— Dėdiene! Jis meluoja! Jis viską meluoja! Totorius! Tu suėdi žmones. Tu esi... tu... Tu biaurių biauriausia kiaulė!

— Liaukitės! — šūktelėjo Tumosienė.— Tu, Mikai, nemeluok. Neskriausk mergaitės. Negerai, negražu.

— Tavęs ir nauja valdžia nepagirtų, — įsikišo ir Tumosa. —Ir nauja valdžia draudžia vargšui vargšą ėst.

Mikas tik mik, mik... Valandėlę tylėjo. Žvilgtelėjęs į gelsvą voką, vėl ėmė siusti.

— Tai ji mane suėdė! Mazgotė. Dar rūtas laisto! Kurgi! Jos net galvijai baidosi. Nieko... nieko... Aš visam kaimui papasakosiu apie jos... rūtas! Aš ir jums parodysiu, ko vertos jos rūtos, — pabaigė jis, voką kišdamas kišenėn.

Išėjęs tiesiai patraukė į arklidę, o netrukus grįžo per kiemą, ant keturnagės šakės nešdamas arklių mėšlo. Priėjęs prie darželio, mėšlą metė ant rūtų eželės.

— Tu išrauk jas, tu sumindžiok jas! Į ugnį mesk! — klykė Agota visa išbalusi. — Mirsiu, o neužmiršiu. Rūtų nė gyvulys neliečia!

Springdama ašaromis, ji įbėgo į savo kambarį.

Saulė jau nusileidusi. Juodam praviro lango stikle raudonavo ugnies ir kraujo dėmės.

Pro ašarų miglas žiūrėdama į tas raudonas dėmes, Agota sugriežė dantimis.

Ryte ji atėjo pusryčių, kai Mikas jau buvo pavalgęs ir išėjęs į kiemą. Per pietus irgi nesirodė. Tumosienė kalbino ją, o ji tyli ir sukasi į sieną. Tik prijuostės raiščius tai suveržia, tai vėl atleidžia.

Tumosa šiandie irgi buvo piktas. Prireikė brūžeklio — nėr! Aiškiai atsimena — buvo padėjęs dėžutėn, kur plaktukai, replės ir skaptukas. Nėr. Klausė Miką, klausė žmoną — neturėjo ir nematė. Gal Agota? Paklaus, kai sugrįš su pienu.

Pavakare karvių melžt ji išėjo gerokai per anksti. Tumosienė nieko jai nesakė. Tegu, tiek to. Tegu kiek apsiramina ir apmiršta. O toks atsimainęs jos veidas!

Agota sėdėjo ant akmens, kai Mikas atvažiavo į ganyklą su vandens statine.

— Ko nemelži, varna?

— Jau pamelžiau, — atsakė ji ramiai.— Tik Ilgaragei tarp kojų nagų įlindęs šipulys. Tokia skiedra. Norėjau išimt — nestovi. Aš palaikysiu už ragų, o tu išimk.

Mikas priėjo prie Ilgaragės.

— Stovėk, stovėk, karvute, — kalbėjo jis pasilenkdamas.

Agota, kaire ranka laikydamasi už karvės rago, dešine iš po priejuostės išsitraukė raudoną skarelę. Skarelė buvo keturlinkai suklostyta, o prie keturių palaidų kampų prisiūtas meškerės kabliukas. Agota skarelę vikriai užmetė Mikui ant pečių, atsargiai truktelėjo, ir kabliukas užsikabino už trinyčių.

— Tu ko čia glaustaisi? Laikyk, kad laikai. Kai paglostysiu, tai ir motina, prisikišusi žiburį, nepažins. Hm... Skiedra visai nauja. Sakyčiau, iš pačio skiedryno. Norėčiau žinoti, koks velnias čia ją atnešė į dobilus.

Prileidęs du kibirus vandens, Mikas nuėjo prie buliaus. Pastatęs kibirus, jis nusigręžė ir žiūrėjo į rusų virtuves, besileidžiančias pakalnėn į paupį. Staiga bulius sumaurojo ir nunešė grandinę. Mikas šoko bėgti, bet nubėgo tik kelis žingsnius. Rodos, kas galą rąsto pamėtėjo tolyn — toks buvo buliaus smūgis. Net viena koja priklaupęs, bulius trynė ir raičiojo Miką, o Agota stovėjo. Kada bulius, retkarčiais subaubdamas, nuėjo pas karves, Agota pribėgo prie Miko ir nuo pečių nuplėšė raudoną skarelę. Atsargiai, kad nesusikruvintų rankų, ji pakišo ją po prijuoste.

Čirškė žiogai, visuos laukuos ir padangėj, ir Agotos smilkiniuos.

Subliovė bulius. Atrodė, kad koks nemokša papūtė išklerusį klarnetą.

Per pievas bėgo Tumosa, iš paupio bėgo rusų kareiviai.

Mikas mirė ant kareivių rankų prie patvartų.

Agota grįžo namo toli atsilikusi nuo visų. Iš tolo atrodė, kad tie kibirai per sunkūs jai. Atrodė, kad ji svyruoja eidama. Lyg girta.

Bulių sugavo paupy ir atvedė pririšti. Grandinę pakėlęs nuo žemės, Tumosa krūptelėjo —grandinės žiedas iki pusės buvo lyg piaute įpiautas ir tik toliau nulaužtas. Tumosa atsiminė brūžeklį. Grandinę surišęs viela, jis tuoj nuskubėjo namo. Brūžeklis buvo dėžutėj tarp replių ir plaktukų.

O Agota dingo. Kaimynai matė ją einant paupiu su dideliu ryšuliu rankoj.

KRISTAUS GYVENIMAS

KRISTAUS GYVENIMAS
SU KRITINIU ĮVADU

Šis stambus 800 puslapių veikalas, parašytas Romos universiteto profesoriaus Dr. Giuseppe Ricciotti, susilaukė didelio pasisekimo ne tik pačioje Italijoje, bet ir visame pasaulyje. Jis yra išverstas jau į daugiau kaip 20 kalbų. Šią iš tikro vertingą ir įdomią knygą turėsime ir lietuvių kalba. Vertimas baigtas ir atiduotas Nidos spaustuvei rinkti.

Lietuviškas vertimas sudarys apie 1000 puslapių knygą.

Kaip gera ir naudinga ši knyga bebūtų, neįmanoma būtų atspausdinti jos be Garbės Leidėjų ir Prenumeratorių. O tokia pagalba jau reikalinga dabar, spaustuvei pradėjus rinkimo darbą. Garbės Prenumeratoriais bus laikomi prisiuntę iš anksto du svarus (arba šešis dolerius), o Garbės Leidėjais — prisiuntę daugiau. Visų pavardės ir atsiųstosios sumos bus atspausdintos pačiame „Kristaus Gyvenime". Užsakymus siųsti: Rev. A. Kazlauskas, Lithuanian Church, 21, The Oval, Hackney Road, London, E.2.

Užsakymus siųsti iki 1961 m. birželio 1 d.

Čia pateikiame porą tos knygos ištraukų.

Kun. P. DAUKNYS

SU KRITINIU ĮVADU

PRATARMĖ

Pati pirmoji neaiški mintis, paskatinusi rašyti šią knygą, kilo man prieš daugelį metų ypatingomis aplinkybėmis. Buvau nugabentas į nedidelę karo lauko ligoninę, įrengtą eglyno pamiškėje viename Alpių slėnyje. Kurį laiką svyravau ten tarp gyvenimo ir mirties, vis arčiau mirties negu gyvenimo. Dieną ir naktį slėnis aidėjo granatų sprogimais, aplink mane dejavo sužeistieji ir gargaliavo mirštantieji. Dvokė gangrena, užteršdama orą. Atrodė lyg kapų prieangis. Laukdamas savo likimo, galvojau, kad štai, jei išlikčiau gyvas, tai galėčiau parašyti Jėzaus Kristaus Gyvenimą. Iš tikrųjų ant mano šiaudų maišo buvo Evangelija, ir jos puslapius dengė kraujo dėmės, lyg raudonos graikiškų raidžių rubrikos. Man tai atrodė tartum gyvenimo ir mirties simbolinis susipynimas.

Pagijęs grįžau į normalų gyvenimą, ir ana Jėzaus Kristaus Gyvenimo idėja, užuot traukusi, gąsdino mane, ir kiekvieną kartą, kai pagalvodavau apie ją, vis daugiau baiminaus. Bet ji, užuot palikusi mane, darėsi tikra mano dvasios būtinybė. Kaip kad instinktyviai elgiamasi su baime keliančiu reikalu, pradėjau sukti aplink ją, beveik apgaudinėdamas save. Spaudai paruošęs atidaviau hebrajų ir sirų tekstų studijas, net Izraelio Istoriją, vėliau dar Flavijaus Juozapo Žydų Karą, o tikroji tvirtovė tebestovėjo nepaliesta, pačiame mano tų aplink vaikščiojimų viduryje. Draugų raginimas ir autoritetingų asmenų skatinimas maža ką tejaudino mane: per eilę metų nepakeičiamai atsakydavau, kad mano jėgos neatlaikys, berašant Jėzaus Kristaus Gyvenimą.

Vėliau, nebepaisydamas jokių pramatymų, nusileidau. Bet tai atsitiko kaip tik dėl to,kad po daugelio metų atsinaujino mažosios karo lauko ligoninės agonija ir dar blogesnėmis aplinkybėmis. Kai pamačiau naujo karo audros artėjimą žmonijai, buvo lengva pramatyti, kad Europa iš naujo patvins krauju. Tada man atrodė, jog ne mano asmuo, o lyg visa žmonija, kuri turi civilizuotosios vardą, gulėtų mirštanti ant savo šiaudų maišo su krauju sutepta evangelija.

Šis vaizdas man pasidarė toks įsakantis, kad buvau priverstas paklausyti: kraujui grįžtant į pasaulį, reikėjo, kad grįžtų ir evangelija. Ir taip ši knyga buvo parašyta, kada Europą laikė apėmęs karas, kuris yra visiškas evangelijos paneigimas.

X X X

Jei šias paslaptis atidengiau skaitytojui, tai ne dėl savo nereikšmingo asmens, bet, priešingai, norėdamas atkreipti dėmesį, kokiame dvasios stovyje buvo parašyta ši knyga. Ši pastaba, mano manymu, labai svarbi sprendžiant kiekvieną Jėzaus biografiją. Skaitytojas, turįs kantrybės peržvelgti paskutinįjį Įvado skyrių, lengvai įsitikins, kad Jėzaus biografijos, parašytos Strausso, Renano, Loisy ir daugelio kitų, gaudavo savo ypatingą atspalvį dėl autoriaus dvasinio nusiteikimo. Ne kitaip atsitiko ir man, ir garbingai išpažįstu tai, nes dvasinis nusiteikimas, kuriame būdamas rašiau, buvo tasai pasitraukimas iš dabarties ir susikaupimas praeityje, pasitraukimas nuo kraujo ir susikaupimas evangelijoje.

Kaip tik tokios prasmės veikalą ir norėjau parašyti, pabrėždamas dokumentais pagrįstą istoriškumą: tyrinėjau senovės įvykius, o ne moderniąsias teorijas, tyrinėjau dokumento tvirtumą, bet nebandžiau lukštenti savo pakiliais aiškinimais, net drįsau sekti evangelistų „nejautrumu", kurie nesušunka iš džiaugsmo Jėzui gimus, nei dejuoja, kai jis miršta. Taigi man rūpėjo parašyti kritišką veikalą.

Labai gerai žinau, kad už knygos paantraštės priešpaskutinį žodį mane teis tie, kuriems mokslinis kriticizmas turi vien tik griaunamąją prasmę ir kuriems galutinė išvada turi būti „Ne", tai jie sakys, kad aš neturiu teisės šio žodžio vartoti; bet jokiu būdu nėra įrodyta, kad šitie šaunūs vyrai būtų teisingi, o juo labiau, kad jų pasiryžimas griauti būtų pasirodęs sėkmingai pritaikomas jų pasiskirtiems studijuoti dokumentams. Šiuo atveju bešališką ir neutralų skaitytoją labiau įtikins paskutinysis šios knygos Įvado skyrius. Be to, tokie griovėjai yra jau beveik praeitis. Žinoma, daugelį metų viešpatavę, jie vengia atsisakyti savo metodų ir lieka atkakliai prie jų prisirišę. Kaip jau yra atsitikę Senojo Testamento atveju, taip ir Naujojo, griaunamoji kritika nuosekliai nyksta ir neužilgo ji liks tik nepavydėtina „senųjų" privilegija. Šiandieną tiek naujai rastųjų dokumentų, tiek daugelio kitų prasmių šviesoje išmintinga kritika, atrodo, yra kuriamoji ir nori, kad jos galutinė išvada būtų „Taip". Tai, be abejo, yra sunkus uždavinys, ir jei aš iš pradžių nejaučiau ryžto šiai knygai rašyti, tai dėl to ypatingo sunkumo būti tuo pačiu metu kritiku ir kūrėju.

Aiškumo sumetimais ir tam, kad skaitytojui nereikėtų siūlyti ieškotis kitų knygų, Įvade buvau priverstas paimti kai kurias dalis iš savo „Izraelio istorijos" antrojo tomo. Ten esu nagrinėjęs tuos dalykus, kuriuos taip pat ir čia buvau verčiamas svarstyti. Šioje knygoje tenebūnie ieškoma dar kurių nors kitų dalykų, nes jai, ir taip jau plačiai, nebeprivalu ir nebėra kaip viską aprėpti. Toks noras, pavyzdžiui, galėtų būti turėti bibliografiją, kuri Naujojo Testamento atveju sudaro beveik atskirą savąjį mokslą ir kuriam reikėtų atskiros knygos. Tik kai kur išimties atvejais cituoju kai kuriuos ypatingus veikalus, o bendram vaizdui susidaryti tinka tie autoriai — o jų dar ir perdaug, — kurie cituojami Įvado paskutiniajame skyriuje.

GIUSEPPE RICCIOTTI
Roma, Karališkasis Universitetas,
1941 m. sausis.

ERODAS DIDYSIS

6. Jėzus, miręs pakaltintas tuo, jog pasiskelbęs žydu karaliumi, gimė viešpataujant tokiam žydu karaliui, kuris savo krauju nebuvo nei karalius, nei žydas.

Erodas Didysis[1]), kurio valdinys pasidarė gimęs Jėzus, nebuvo žydiško kraujo: jo motina Kypros buvo arabė, o tėvas Antipatras idumietis, ir nė vienas jų nebuvo karališkos kilmės. Tokių gimdytojų sūnus Erodas vieno savo bendralaikio teisingai buvo pavadintas „privačiu asmeniu ir idumiečiu, tai yra pusžydžiu"[2]). Tas truputis žydiškumo, kurio turėjo Erodas, tebuvo greičiau tik išorinis, jo protėviams prievarta primestas. Iš tikro idumėjai, gyvenę į pietus nuo Judėjos, buvo pagonys iki 110 m. prieš Kristų, kada Jonas Ircanas sužydino juos, jėga privertęs priimti apipiaustymą. Nors tuo oficialiai įjungti į žydų tautą, idumėjai buvo laikomi tikrųjų žydų pavainikiais ir niekinami kaip „nerami ir maištinga rasė, visad palinkusi į sukilimus ir besidžiaugianti perversmais"[3]). Taigi ir idumiečių elgimasis su Jeruzalės gyventojais karo prieš Romą metu[4]) buvo tokio žiaurumo, kokio niekas kitas negalėjo sužadinti, kaip tik įsisenėjusi neapykanta.

Pats Erodo vardas (graikiškai Eroides — „didvyrių palikuonis") rodo, kiek maža žydiškos dvasios teturėjo jo tėvas, kai savo apipiaustytam sūnui parinko ši graikų mitologišką vardą. O sūnus iš tikro ne vienu būdu įvykdė tėvo linkėjimus, išreikštus šiuo jam duotuoju vardu. Erodas buvo tikras didvyris savo darbštumu ir atkaklumu, prabanga ir puikybe ir visu labiausiai žiaurumu ir nuožmumu. Bet visi tie jo didvyriškumai savo šaknis suleido į neribotą garbės troškimą, į besaikį troškimą valdyti, nes tai ir buvo pagrindiniai jo veiksmų laudai.

7. Atėjęs be nieko ir susidūręs su milžiniškais sunkumais, jis sugebėjo susikurti Jeruzalėje sau sostą, padėjęs jo pagrindu griuvėsius kito sosto, kuri Makabėjai, žydų religijos ir tautos didvyriai, buvo sukūrę savo palikuonims asmoniečiams. Bet šis žydų sostas, jau aplaužytas idumėjo Antipatro intrigų, galutinai buvo sunaikintas jo sūnaus Erodo suktumo ir energijos. Jei Erodui vėliau pasisekė laimėti asmoniečius, žydų tautą, Kleopatrą ir nugalėti kitas kliūtis, kurias jam sudarydavo jo kilmė ir likimas, tai tik dėl to, kad jis moraliai ir materialiai buvo palaikomas Romos.

Erodas visuomet buvo Romos šalininkas, nes ji taip pat ir Rytuose buvo stipriausioji jėga, o tarp Romos atstovų jis buvo pats stipriausias jos šalininkas. Jo realistinė politika nesivaikė atitrauktinių ideologijų, bet žiūrėjo tik praktiškos naudos, kuriai atstovavo stipriausioji valstybė ir tos valstybės stipriausieji vyrai. Nebūdamas cezaristu, pradžioje jis dėjosi Julijaus Cezario šalininku. Tikra tiesa, kad nužudžius šį diktatorių, jis pasisakė už Cezario žudiką Kasijų, pats nebūdamas respublikonu. Nuo Kasijaus perėjo į priešo pusę — pas Antonijų, o pastarajam pralaimėjus persimetė į jo varžovo pusę — pas Oktavijoną. Nuo Oktavijono tačiau jau nebesiskyrė, nes tasai pasidarė galinguoju Augustu, taigi galingosios Romos nepajudinamu atstovu. Erodo romanofiliškoji politika ir jo triumfo šitokia yra prasmė: Roma jam reiškė Jeruzalės sostą, ir Erodas visuomet eina su Roma ir su pačiais stipriausiais romėnais, nes jam iš tiesų svarbu ne Roma, bet jo paties sostas.

Antonijaus ir Oktavijono noru, konsulaujant Domiciui Kalviniui ir Asiniui Pollione, jis nors iš vardo buvo paskelbtas karalium. Šitai paskelbus pirmasis jo veiksmas buvo Antonijaus ir Oktavijono lydimam užkopti į Kapitolių ir ten atlikti ritualinę padėkos auką Jupiteriui. Šis veiksmas išduoda idumiečio žydų karaliaus požiūrį į religiją ir beveik aptemdo jo ilgo karaliavimo politinę ir religinę veiklą. Romoje jis turėjo kopti į Jupiterio šventyklą tų pačių jausmų vedamas, kaip vėliau į Jeruzalės Jahvės šventyklą, nes jam asmeniškai vienas Dievas buvo lygus kitam: vidujinis skeptikas (visa kuo abejojąs, nepasitikįs), religiją laikė ne kuo nors daugiau, kaip socialiniu reiškiniu, su kuriuo teko skaitytis politikoje.

8. Kaip buklus politikas, jis beveik niekada neužkliudė žydų religinių jausmų, priešingai, jis daug jiems nusipelnė, pilnai atstatydamas Jeruzalės šventyklą, padarydamas ją vienu garsiausiųjų Romos imperijos pastatų (§46). Šis jo užsimojimas tačiau buvo remiamas arba troškimo šiek tiek apraminti savo valdinių nusiteikimą prieš jį, arba didelių ir ištaigingų trobesių statymo aistros, kuri visuomet buvo bendra galingųjų Imperijos asmenų aistra. Bet žydų religijos tikrasis jausmas jam buvo iš viso svetimas dalykas, ir tai matyti iš to fakto: vykdydamas Jeruzalės šventyklos statymą, kartu statė ir pagoniškas šventyklas dievaitės Romos ir dieviškojo Augusto garbei Samarijoje, Cezarėjoje, Panijone ir kitur. Nerodė jis didesnės pagarbos nė žydų religijos žymiesiems asmenims: pats pasirinkdavo vyriausiuosius kunigus ir šalindavo juos su tokiu pat skubumu, lygiai kaip įsakinėdavo nukapoti galvas autoritetingiems sinedristams, fariziejams ir įstatymo mokytojams, kai imdavo aiškėti, kad tos galvos ne taip protauja, kaip despotiškasis monarchas.

Į grynai religinius žydų klausimus Erodas nesikišdavo ir nenorėdavo kištis, bet iš šalies atidžiai sekė juos dėl galimos įtakos politikai, o kartais iš paprasto prietaringumo, kuris tada buvo bendras visos Romos Imperijos bruožas, juo labiau, kad jis buvo išauklėtas judaizmo pakraštyje. Tokiu būdu su tipišku skeptiko nuolaidumu, prisitaikančiu prie socialinių reikalavimų, jis nevengė prisilaikyti tam tikrų religinės prigimties nuostatų, kurie nebuvo jam per sunkūs, pavyzdžiui: šventyklą statant tiksliai saugojo sudėtingas žydų įstatymo normas ir niekad nebuvo įžengęs į patį pastato vidurį, nors ir statyta jo lėšomis, nes nebuvo kunigas ir neturėjo ten įeiti leidimo. Be to, beveik visos jo įsakymu pagamintosios monetos neturėjo gyvų būtybių atvaizdų, ir tuo buvo pagerbtos žydų normos, kurios draudė tai. Net nepritarė savo sesers Salomės moterystei su arabu Silleo, kuris atsisakė ta proga būti apipiaustytas.

Tos ir kitos žydų religingumui pagerbti parodytosios smulkmenos buvo daugiau tiktai praktiškas prisitaikymo parodymas, bet ne vidiniai jausmai. Erodo dvaras Jeruzalėje iš tikro buvo pagoniškas dvaras, kuris sugedimu ir nepadorumu žymiai pralenkė daugelį kitų Oriento dvarų. To jo dvaro prabanga, be kita ko, buvo palaikoma turtais iš Dovydo kapo Jeruzalėje, į kurį Erodas slaptai nusileido naktį, pats asmeniškai vadovaudamas apiplėšimui. Tokia menka buvo jo pagarba žymiausiajam Jeruzalės karalystės įsteigėjui.

Žydų tauta, kuri didžiąja dalimi buvo tradicionalistų fariziejų įtakoje, jokiu būdu negalėjo susigyventi su tokiu valdovu — idumiečiu pagal kilmę ir pagonim pagal gyvenimo būdą, o juo labiau dar, kad jo ranka labai sunkiai slėgė mokesčiais, kurie buvo reikalingi apmokėti skandalinga puikybe paremtoms jo statyboms ir jo pasileidusio dvaro prabangai. Ero-

das gerai žinojo, kad valdiniai nekentė jo ir pradžiugdavo dėl kiekvienos jo dvarą ištikusios nesėkmės. Valdinių prieraišumo stoką jam atstodavo savo paties jėgos pajutimas, ir į kiekvieną liaudies pagiežos prasiveržimą jis atsakydavo vis aštriau galandamu kardu.

9. Čia ir išryškėja tikrasis Erodo būdas kaip žmogaus ir kaip monarcho. Jo beprotiškas palinkimas viešpatauti, kaip jau sakėme, buvo visų jo veiksmų akintojas, palydimas vis negirdėtu žiaurumu, kuriuo jis ypač pasiekė savo vardu nusakytojo „didvyriškumo". Labai tikslus yra Flavijaus Juozapo apibūdinimas, pagal kurį Erodas vadinamas „į nieką neatsižvelgiančiu, pykčio apimtu žiauriu žmogumi"[5]). Nesunku įsivaizduoti, kaip toksai žmogus gali prasiveržti bet kokiomis žiaurumo apraiškomis, nuolat vis apsėstas minties dėl galimų sukilimų ir pasikėsinimo į jo sostą grėsmės. Neperdedant galima tvirtinti, kad Erodas yra vienas tų kruviniausių žmonių, kuriuos istorija pažįsta, ir tokią išvadą bus galima susidaryti iš nepilno net jo darbų sąrašo.

37 m. prieš Kr., vos tik romėnų legionų pagalba užkariavęs Jeruzalę, Erodas pasmerkė mirti 45 savo varžovo asmoniečio Antigono šalininkus ir daugelį Sinedriumo narių.

35 m. prieš Kr. Jeriko tvenkinyje liepė paskandinti savo svainį Aristobulą, kurį jis pats neseniai buvo paskyręs vyriausiuoju kunigu — nors tas tebuvo tik šešiolikametis jaunuolis — ir kuris buvo jo mylimosios žmonos Mariamos brolis.

34 m. įsakė nužudyti Juozapą, savo dėdę ir kartu svainį, nes tasai buvo vedęs Erodo seserį Salomę.

29 m. atliko tragiškiausią savo nusikaltimą, kuris įvairiais atžvilgiais primena Otelo žmonos nužudymą. Tais metais Erodas dėl dvare kilusių paprastų šmeižtų nužudė savo žmoną asmonietę Mariammą, kurią be galo mylėjo. Nužudęs ją ir gailėdamasis, Erodas dūksta skausmu ir savo tarnams įsako mirusiąją garsiai šaukti vardu, lyg žmona būtų dar gyva. Po kelių mėnesių įsako nužudyti savo uošvę Aleksandrą, mirusios Mariammos motiną.

Apie 25 m. įsako nužudyti savo svainį Kostobarą, savo sesers Salomės naująjį vyrą, ir keletą asmoniečių.

Iš mylimosios žmonos Mariammos Erodui buvo gimę keletas vaikų, kuriuos jis mylėjo prisimindamas jų motiną. Du jų — Aleksandrą ir Aristobulą — išsiuntė auklėti į Romą, ir jie palankiai buvo priimti Augusto karališkame dvare. O kai jie grįžo į Jeruzalę, Erodas ir juos nužudė, nors imperatorius Augustas iš Romos visaip stengėsi išgelbėti juos. Greičiausia, ta proga sąmojingas Romos imperatorius graikiškai šitaip išreiškė savo nuomonę[6]): „Geriau būti Erodo kiaule (gr. hius), negu jo vaiku (gr. hios)". Erodas, kaip perėjęs į žydus, negalėjo valgyti kiaulienos, todėl kiaulių neskersdavo, o tuo tarpu žudydavo savo vaikus[7]).

Kartu su Aleksandru ir Aristobulu Erodas įsakė masiškai išžudyti 300 tarnautojų, apkaltintų užstojus tuos du jaunuolius.

4 m. prieš Kr. ir tik per 5 dienas prieš savo mirtį jis įsakė nužudyti savo pirmgimį sūnų Antipatrą, kukurį jau buvo numatęs savo sosto paveldėtoju. Jo nužudymu buvo toks patenkintas, kad, nors beviltiškai sirgo, atrodė net pagerėjęs.

10. Kai atėjo mirtis, jis panorėjo savo gyvenimą užbaigti veiksmu, tinkamai apvainikuojančiu viską. Jis pramatė, kad jo mirtis sukels didelį jo valdinių džiaugsmą, o troško, kad į kapą būtų palydėtas su ašaromis. Atrodo, kad tais sumetimais iš visų karalystės dalių sušaukė daug žymių žydų į Jeriką, kur jis sirgdamas gulėjo, ir atvykusius uždarė hipodrome (raitųjų lenktynių aikštėje), priprašęs savo artimuosius, kad tuojau po jo mirties visi uždarytieji būtų išžudyti. Tuo būdu jo laidotuvėms būtų patikrintos trokštamosios ašaros, bent nužudytųjų šeimų. Iš tiesų kai kurie naujųjų laikų tyrinėtojai suabejojo šios žinios tikrumu, bet jos teisingumas sutinka su įprastiniu žiauriu „didvyriškumu", kurį šis žmogus rodė savo visą gyvenimą, ir su tuo ypatingu „didvyriškumu" prie mirties slenksčio.

Be to, prieš kiek laiko kaip tik tas pats Erodas artimose Betliejaus apylinkėse išžudė keletą dešimčių vaikų iki 2 m. amžiaus, kuriuose jis įžiūrėjo įprastąją grėsmę savo sostui (§256). Šis įvykis, kuris taip pat tobulai derinasi su Erodo būdu, yra atpasakotas tik Mato (2,6), nors Erodo biografas Flavijus Juozapas visiškai nemini jo. Bet tasai nutylėjimas nesunkiai išaiškinamas. Jei tasai biografas ir būtų suradęs dokumentuose kokią žinią apie Betliejaus žudynes (o tas dalykas nėra tikras), ar būtų čia jam reikalo terliotis su kažkokiomis neaiškiomis aukomis, neturtingų piemenų kūdikiais, kai jo aprašomojo asmens visas gyvenimas nuklotas krūvomis lavonų daug žymesnių aukų? Iš tikro Matas ir Flavijus Juozapas vienas kitą tik papildo atskirų įvykių nupasakojimu, abu labai sutartinai pristatydami Erodo būdo vaizdą.

11. Pagaliau tenka pasvarstyti tikrąją Erodo politinę padėtį iš Romos požiūrio, o dar tiksliau — iš Augusto požiūrio, nes po Aziaus mūšio (31 m. prieš Kr. rugsėjo mėn. 2 d.) Roma ir Imperija esmėje buvo Augusto asmuo. Teisiškai kalbant, Romai Erodas buvo „draugiškas ir sąjunginis" karalius, o praktiškai jis nesinaudojo tokia padėtimi. Augustui jis buvo tik žemesnysis valdinys ir paklusnus klientas. Šiaip jau jo laikysena atitiko būdą Augusto — smulkmeniško administratoriaus, kuris vertino kitų bendradarbių atsidavimą. Ta jo laikysena buvo gerai apmokėta, nes metų bėgyje Erodui buvo ne kartą padidinta teritorija ir suteikta kitokių imperijos malonių.

Erodo karalija buvo laisva nuo mokesčių imperijai ir nuo pareigos išlaikyti romėnų įgulas. Karalius savo žemėse turėjo pilnas teises tvarkyti finansus ir teisingumą, turėjo taip pat ir savą kariuomenę, sudarytą daugiausia iš samdomųjų nežydų — iš siriečių, trakų, germanų ir galų. Tačiau šia kariuomene visuomet galėjo pasinaudoti imperatorius, jei tik būtų kilęs reikalas. Savo santykiams su kitomis valstybėmis už imperijos ribų Erodas buvo įpareigotas laikytis Romos nurodymų, o ypač be imperatoriaus leidimo niekam negalėjo skelbti karo. Jo dinastinė galia taip pat buvo aprėžta: keliems mėnesiams praslinkus po Aziaus pergalės Augustas suteikė jam tik ad personam — asmeniškai jam karaliaus sostą, kurio jis be aiškaus imperatoriaus sutikimo negalėjo pervesti jokiam savo palikuoniui. Taip apribotas, Erodas esmėje tebuvo patikėtinis ad nutum Augusto, kuris galėjo bet kada ir bet kuriuo būdu įsikišti į jo karalystės reikalus. Iš tikro užtinkame, kad apie 7-6 m. prieš Kr. Erodas prašė savo valdinius prisiekti ištikimybę Romos imperatoriui. Šis prašymas tikriausiai buvo atliktas pagal Romos įsakymą, nes apie tuos metus taip buvo daroma ir kitose imperijos provincijose.

Erodas ir pataikavo savajam Romos šeimininkui įvairiais būdais, čia jo ar giminių vardu pavadindamas ištisus miestus, statytus anais aistros statyti metais, kaip Cezarėją (§21), Sebastę, Agrippeioną ir t.t., čia pranešinėdamas jam net pačius smulkiausius savo šeimos reikalus, laukdamas net jo leidimo nužudyti savo vaikus (Aleksandrą, Aristobulą, Antipatrą). Iš savo pusės Augustas, apskritai paėmus, su Erodu elgėsi gerai, bet visuomet žiūrėdamas iš aukšto ir nesižavėdamas jo pataikavimu, o politinėje srityje imperatorius visados būdavo nenuolaidus, ir toliau pasakojamasis įvykis parodo tą neribotą valdžią, kurią jis buvo numatęs panaudoti Erodui ir jo karalystei.

Apie 18 m. prieš Kr. Erodas, neturėdamas ramybės dėl pasienyje plėšikaujančių beduinų, suruošė žygį prieš nabatėjus, kurie rėmė plėšikus. Šį žygį atlikti Erodui leido Romos legatas Sirijoje Sentius Saturninas, bet nepranešęs į Romą Augustui ir be jo sutikimo, kuris Erodui — kaip jau matėme — buvo reikalingas pradedant karą. Tasai ginklo panaudojimas čia iš tikro buvo visai mažareikšmis, bet ir jo užteko, kad užsiliepsnotų smarkus Augusto pyktis. Sužinojęs tai, parašė Erodui griežtą laišką, tarp kitko sakydamas, kad „praeityje su juo elgėsis kaip su draugu, o dabar elgsiąsis kaip su valdiniu"[8]). Tai nebuvo greit praeinantis pyktis, nes kai Erodas netrukus nusiuntė į Romą pasiuntinius atsiprašyti, tai jie nebuvo net įsileisti į Palatiną. Tik daug vėliau, kai jau buvo jo siųsti kiti pasiuntiniai ir kai Erodas jautėsi jau pražuvęs, dėkingų aplinkybių dėka vėl atgavo Augusto malonę ir vėl galėjo ramiai išsitiesti savo soste.

12. Po ligos, kuri, baisiais skausmais kankindama, tęsėsi keletą mėnesių, Erodas Didysis mirė Jerike, turėdamas maždaug 70 m. amžiaus ir 37 m. praėjus, kai jis Romoje buvo paskelbtas karaliumi. Tai buvo 750 m. nuo Romos įkūrimo, 4 m. prieš Kr., tiksli diena nenustatyta, bet tai įvyko baigiantis kovui ar balandžio mėn. pradžioj. Jo kūno palaikai su didelėmis iškilmėmis iš Jeriko buvo nugabenti į Herodiumo kalvą, šiandieninę Gebel Fureidis („Rojaus kalną"), kur Erodas jau iš anksto buvo pasiruošęs sau kapą.

Nuo tos kalvos į šiaurės vakarus, mažiau kaip už 6 km, buvo matyti Betliejaus miestelis, kuriame prieš porą metų buvo gimęs Jėzus.

LUKAS

135. Trečioji evangelija priskiriama Lukui. Pats vardas, gal būt, yra sutrumpintas iš Lukano. Krikščionybės pirmojoje kartoje Lukas iškyla kaip Povilo žvaigždės palydovas, kuris jį vadina „mylimiausiu gydytoju"[1]). Kilęs iš Antiochijos, ne žydas, bet graikas kilme ir auklėjimu. Lukas krikščioniu tapo gerokai prieš 50 m., nors tikrai nėra buvęs Jėzaus mokinys ir nėra matęs jo. Netrukus po 50 m. jis būna su Povilu šio antrojoje apaštališkoje kelionėje[2]), greičiausia, taip pat teikdamas apaštalui mediciniška pagalbą, nes Povilas buvo ką tik po ligos[3]). Nuo to laiko Lukas būna beveik visose Povilo kelionėse, lyg koks jo šešėlis, išskyrus tą gal ilgiausiąjį atsiskyrimą po bendro gyvenimo Pilypuose[4]). Iš naujo susitikęs Povilą Pilypuose trečiosios apaštalo kelionės metu apie 57 m., lydėjo jį toliau kelionėje net iki Jeruzalės[5]). Kai 58-60 m. Povilas buvo Cezarėjos kalėjime, Lukas, kaip atrodo, negalėjo būti arti apaštalo, bet vėl pasiaukodamas lydėjo jį į Romą, kartu su juo dalydamasis laimingais ir nelaimingais kelionės įvykiais laive[6]). Kai apaštalas Romoje pirmą kartą buvo uždarytas kalėjiman, Lukas laikėsi arti jo, o vėliau, ištikimas net iki mirties, buvo šalia jo ir antrosios Povilo nelaisvės metu Romoje, nusipelnydamas viename laiške, kuris yra beveik lyg ir testamentas, jau silpstančio apaštalo šitokį jaudinantį įvertinimą: „Su manim tėra vien tik Lukas"[7]).

Rašydamas korintiečiams 57 ar 58 m., Povilas, neminėdamas vardo, vadina ji „broliu, kuris dėl Evangelijos giriamas visose bažnyčiose"[8]). Kartu su kitais senaisiais rašytojais šv. Jeronimas buvo įsitikinęs, kad tasai bevardis brolis yra ne kas kitas, o Lukas[9]), ir prideda dar kitų nuomonę, kad „kiekvieną kartą, kai tik Povilas savo laiškuose sako „pagal mano evangeliją", jis turi galvoje Luko parašytąją". Jei pastarasis tvirtinimas perdėm nėra pagrįstas, tai ir pirmuoju nebegalima pasikliauti, kai jis nurodo Luko evangeliją, nes visiškai neįmanomas dalykas, kad ta evangelija jau būtų buvusi parašyta, kai Povilas rašė savo minimąjį laišką. Juo labiau, kad Povilas savo laiškuose „evangelijos" žodžiu niekur neaptaria tam tikro rašto, o tik apskritai „gerosios naujienos" skelbimą (§105). Kita vertus, iki tam tikro laipsnio yra galima, kad to nežinomojo „brolio" ir Luko esama to paties asmens, jei „evangelija" imama ne tam tikro rašto prasme, o kaip „evangelisto" darbas tuo pirminiu supratimu (§109), vadinas, kaip „gerosios naujienos" skelbėja. Jei taip suprasime, tai Lukas, dar prieš pradėdamas rašyti, Povilo apaštalaujamose bažnyčiose jau žodžiu skelbė nustatytąją katechezę, kurią pats jis jau buvo „rūpestingai ištyręs"[10]), praturtindamas nauja medžiaga ir sutvarkydamas „iš eilės"[11]), kol pagaliau nusprendė, kad atėjo jau laikas surašyti.

Šis aiškinimas atrodo visų panašiausias į tiesą, nes paskutiniųju laikų studijos patvirtina tą galimybę, kad patsai Povilas laikėsi tam tikro katechezės plano ne tik žodžiu skelbdamas, bet dalinai ir parašyta naudodamasis. Dėl to ištikimasis Lukas po Povilo, labai galimas dalykas, buvo pats žymiausias tos katechezės atstovas, taip pat jis būtų ir tas brolis, kuris yra giriamas dėl „gerosios naujienos" visose Povilo įsteigtose bažnyčiose.

136. Vis tiek, kaip bebūtų aiškinamas tasai spėjimas, Lukui yra priskiriama trečioji evangelija, kuri rodo aiškią giminystę su Povilo raštais ir Apaštalų Darbų knyga, kurioje didžiąja dalimi aprašomi Povilo darbai ir daugelyje vietų pasakotojas kalba daugiskaitos asmeniu, tuo pasirodydamas, kad ir jis pats dalyvauja pasakojamuose įvykiuose. Ne tik senieji rašytojai sutartinai abu šiuos darbus priskiria Lukui, —o jo reikalą paremia dar ir tai, kad abiejų darbų[12]) įžangos rodo esančios kilusios iš po tos pačios plunksnos, — bet taip pat ir daugumas dabarties autoritetų, o tai jau yra ypač retas reiškinys.

Liudijimai tačiau šiuo atveju yra vėlyvesni negu Mato ir Morkaus klausimu, nesiekiantieji toliau kaip antrojo šimtmečio galą. Vadinamasis Muratoriaus Fragmentas, Romos Bažnyčios priimtasis šventųjų knygų sąrašas, sudarytasis apie 180 m. ir Ludviko A. Muratoriaus surastasis Milano Ambroziejaus Bibliotekoje, taip sako savo gruboka lotynų kalba[13]): „Trečioji evangelijos knyga pagal Luką. Po Kristaus įžengimo gydytojas Lukas, kurį Povilas beveik kaip sau lygiu bendradarbiu buvo pasiėmęs, savo vardu parašė. Tačiau Viešpaties gyvo nematė jis. Kiek galėjo surinkęs žinių pradėjo rašyti nuo Jono gimimo". Maždaug tuo pat laiku Irenėjus pažymi: „Taip pat ir Lukas, Povilo palydovas, sudarė knygą iš jo skelbtosios evangelijos"[14]). Antrojo šimtmečio pabaiga siekia įvairūs trečiosios evangelijos Įvadai graikų ir lotynų kalbomis. Slenkant šimtmečiams, vis daugėja žinių, kurios esmėje sutaria dėl trečiosios evangelijos. Pavyzdžiu galėtume pacituoti vadinamąjį Monarchijano Įvadą, kuriame sakoma: „Lukas, kilme sirijietis iš Antiochijos, gydytojas iš profesijos, Apaštalų mokinys, paskui lydėjęs Povilą iki jo išpažinimo (kankinystės), Dievui tarnavęs be priekaišto. Niekada neturėjęs nei žmonos, nei vaikų, sulaukęs 74 m. amžiaus (kiti sako, kad 84 m.) mirė Bitinijoje (kiti — Boeze) pilnas Šv. Dvasios. Kai jau buvo parašytos evangelijos Mato Judėjoje ir Morkaus Italijoje, įkvėptas Šv. Dvasios ir jis parašė šitą evangeliją, pradžioje pasakydamas, kad ir kiti jau mėgino", ir t.t.

Vėlesnieji liudijimai tik patvirtina tuos pagrindinius dalykus[15]). Citavimo vertas Euzebijus, kaip pateikiąs tradicijos santrauką: „Lukas, kilme iš Antiochijos, gydytojas iš profesijos, ilgiausiai išbuvo su Povilu, bet bendravo ir su kitais apaštalais daugiau negu vien tik atsitiktinai. Iš jų išmokęs gydyti sielas, jis mums paliko kaip įrodymą dvi dieviškumo įkvėptas knygas: pirmiausiai evangeliją, kurią jis sakosi sudaręs remdamasis jam perteiktomis žiniomis dieviškojo žodžio tarnų, kurie nuo pat pradžios buvo savo akimis matę[16]). Antroji knyga — Apaštalų Darbai, kuriuos parašė pats būdamas tų įvykių dalyvis"[17]).

Taip pat reikšmingi yra liudijimai Irenėjaus[18]) ir Tertulijono[19]), pagal kurį heretikas Marcijonas apie 140 m. vien tik Luko evangeliją priėmė kaip kanoniškąją, nors ir tą iškraipė, prisitaikydamas savo paties mokslui.

NEBEUŽTVENKSI UPĖS BĖGIMO...

Tiesa apie ligas

RAŠO K. Valteris

ŽUDYNĖS, MEDICINA IR BEPROČIAI

Dr. J. Vaišnora, MIC, vykusiai ir vaizdžiai aprašė Rusijos ir Vokietijos karo bei taikos meto žudynes; vis dėlto vaizdas būtų pilnesnis, jei jis būtų paminėjęs ‚raumo' politiką inkvizicijos laikais, kryžiaus bei religinių karų laikais, Baltramiejaus nakties skerdynes, Amerikos indėnų iššudymą ir t.t. Atrodo, kad visi amžiai turi kruvinų dėmių. Gal tokia jau žmogiška prigimtis?..

Dr. J. Vaišnora, MIC, savo skyrelyje ‚Ką sako medicina?' padarė esminę klaidą, sutapatindamas medikus su medicina. Tai to kia pat klaida, kaip sutapatinimas mokslininko su mokslu, kunigo su Bažnyčia, o Bažnyčios su Dievu!

Kokia buvo prasmė pacituoti kelių akušerių-ginekologų nuomones apie gimimų kontrolės neigiamąsias puses — nežinau. Juk aš pabrėžiau, kad visais atžvilgiais tinkamų nėštumui išvengti priemonių dar nėra; esamosios gi, kaip ne visai tinkamos, gali būti ir nesveikos.

Dr. J. Vaišnorai, MIC, pavyko net surasti sau palankių statistinių duomenų gimdos vėžio klausimu. Aš remiuosi Lietuvos ginekologų duomenimis ir patyrimu, o taip pat čia man prieinama britų literatūra. Mano žiniomis, gimdos kaklelio vėžiu (dažnesnė gimdos vėžio forma) žymiai dažniau serga gimdžiusios, negu negimdžiusios, ir susirgimų skaičius auga proporcingai gimdymų skaičiui, t.y. juo daugiau gimdymų, juo didesnė galimybė sirgti vėžiu. Ot, gimdos dugno vėžiu (retesnė gimdos vėžio forma) tai dažniau serga bevaikės ir senmergės. Dar daugiau: mano turimomis žiniomis, gimdos kaklelio vėžiu dažniau serga paprastų darbininkų žmonos, o rečiau — pasiturinčiųjų vyrų. Kodėl taip yra — nežinom. O kol nežinom, tai nevertėtų landžioti po gimdas ir ieškoti ten moralės...

Bet, tiek kalbėjus apie nenatūralumo žalą sveikatai, reikia nepamiršti, kad bausmė už laikymąsi prigimties įstatymų yra žymiai didesnė. Kiekvienas nėštumas ir gimdymas yra susijęs su grėsme moters fizinei ir psichinei sveikatai ir net gyvybei. Kiek seniau moterų mirdavo gimdymo metu ar jų pasėkoj ir kiek tapdavo invalidėmis — niekas neapskaičiuos. Aišku tik, kad skaičiai siekė milijonus! Su kiekvienu sekančiu gimdymu grėsmė didėja. O kiek to pasėkoj likdavo nelaimingų našlaičių? Tokia padėtis tebėra primityviuose, necivilizuotuose kraštuose. Tiesa, medicinos mokslas, išsilaisvinęs iš viduramžių prietarų, ėmė sparčiai pažangėti, o pažangos pasėkoj gimdyvių mirtingumas ir invalidumas žymiai sumažėjo. Sumažėjo, bet neišnyko, o lyg Damoklo kardas kabo virš kiekvienos gimdyvės! Ir štai klausimas: ko dėl gi moterys yra taip žiauriai (net mirtinai!) baudžiamos už prigimties įstatymo vykdymą?

Dr. J. Vaišnora, MIC, palietė ir abortų klausimą. Kada dirbtiniai abortai buvo pradėti daryti — nežinau. Aišku tik, kad seniai. Katalikiškoj Lietuvoj tai jie buvo gana ‚madoj'. Kunigai, gydytojai ir teisininkai buvo ir yra priešingi abortams. Bet... nei Bažnyčios graudenimai ir baidymai pragaru, nei pasaulinės valdžios baudos nesulaikė ir nesulaiko kriminalinių abortų, kurių pasėkoj mirė ar tapo invalidėmis labai didelis skaičius moterų. Jei tie abortai būtų padaryti specialiose ligoninėse le galiai — aukų skaičius būtų labai nežymus. Turim spręsti labai atsakingą uždavinį: ar leisti moterims ir toliau mirti ar gelbėti, legalizuojant abortus? Aš būčiau gelbėtojų pusėj, t.y. iš dviejų blogybių pasirinkčiau mažesniąją!

Dr. J. Vaišnora,MIC, sako (žiūr. ‚E.L.' Nr. 5(646)): ‚Drauge su apsaugos priemonių vartojimu, kaip minėta, eina abortai, kurie Anglijoje, tose šeimose, kurios vartoja apsaugos priemones, yra 8 kartus dažnesni negu jų nevartojančiose'; po to paduoda rimtus šaltinius šiuo reikalu. Čia turi būti koks nors nesusipratimas. Juk jei vartojamos apsaugos priemonės (kurios Dr. J. Vaišnoros,MIC, teigimu yra tobulos), tai išvengiama nėštumo, o jei nėra nėštumo, tai negali būti ir aborto! Reikalas, atrodo, labai aiškus.

Dr. J. Vaišnoros,MIC, prielaida, kad gimimų kontrolės vykdymas turi ryšio su bepročių skaičiaus didėjimu, yra gana fantastiška. Tai man primena labai lietingą vasarą Lietuvoje. Kaž koks ‚mokslininkas' paskleidė gandą,kad lietų pritraukiančios radijų antenos (o tais laikais tų antenų taip maža tebuvo Lietuvoje!). Gando pasekmės: naktimis antenų stiebai buvo nukertami. Tai, aišku, lietaus nesustabdė...

KASDIENINĖ DUONA IR PRIGIMTIES TIKSLAI IR MALONUMAI

Dr. J. Vaišnora, MIC, davė labai puikią apžvalgą žmonių skaičiaus augimo klausimu. Jis nepaneigė fakto, kad žmonių skaičius sparčiai auga — po keliasdešimt milijonų į metus. Čia galiu pridėti tik porą pastabų. 1) Jau ir dabar apie du trečdaliai pasaulio gyventojų gyvena pusbadžiu, o kai kur ir miršta badu. Esant tokiai padėčiai, šaukti, kad ‚Duonos pakaks visiems' (žiūr. E.L. Nr.8), yra daugiau negu neatsargu. Ar duonos pakaks visiems, ar ne — nežinom, bet užtat gerai žinom, kad jos jau dabar nepakanka! Prasta ir gyvenamųjų butų padėtis. Be to, remtis tik tais žmonėmis, kurie pranašauja šviesesnį gyvenimą net dešimt kartų didesniam žmonių skaičiui, o nepaisyti tų, kurie mato esamąjį žmonių skurdą ir įspėja mus apie žmonių pertekliaus grėsmę — būtų lyg ir nesąžininga.

Mokslininkų apskaičiavimu, esamoji liūdna maitinimosi padėtis galėtų pasitaisyti, jei stebuklingu būdu staiga maisto padaugėtų 25 nuošimčiais ir po to kasmet daugėtų po 2 nuošimčius. Bet apie tokį stebuklą galima tik svajoti, o tuo tarpu badaujantieji svajoja ir sapnuoja tik maistą!

2) Jei pagal Malthus'o apskaičiavimą ligi šiol turėjo būti jau apie 15.000 milijonų žmonių, t.y. 5 kartus daugiau negu iš tikrų jų yra, tai atrodytų, kad Malthus buvo prastas skaičiuotojas. Bet... (sakoma, kad jei nebūtų tc ‚bet', tai jau seniai būtų buvęs pasaulio galas!) juk per paskutiniuosius 150 metų šimtus milijonų žmonių iššudė karai, revoliucijos, diktatūros, epidemijos ir net... BADAS. Jei ne šios žmonių ‚prigimtosios' savybės, tai Malthus'o apskaičiavimai galėjo būti apytikriai.

Dr. J. Vaišnora, MIC, tvirtina, kad ‚prigimtyje nieko nėra be tikslo'. Iš kur jis žino ir kaip tai galėtų įrodyti? Ar žinom, ko kiam tikslui yra utėlės, blusos, blakės, skėriai ir kitokie parazitai, piktžolės, baisiausių ligų sukėlėjai, didžiausios gamtos nelaimės ir t.t.? Jei ir yra čia koks nors tikslas, tai mes galim tik spėlioti. Taigi ir Dr. J. Vaišnoros, MIC, tvirtinimas, kad vienintelis žmonių lytinio akto tikslas — naujos gyvybės pažadinimas, yra tik nepagrįstas spėliojimas. Jei vien tik toks būtų to akto tikslas, tai moteris turėtų būti vaisinga visą laiką, ar... tik kartą į metus. Bet iš tikrųjų moteris yra vaisinga (jei iš viso ji yra vaisinga!) tik porą dienų į mėnesį! Išei tų, kad likusį laiką ji gali sunaudoti pagal savo skonį... Dr. J. Vaišnoros, MIC, dėsnis tinka tik gyvuliams. Bet iš kai kurių jo pareiškimų neaišku, ar jis nori žmogų sugyvulinti, ar gyvulį sužmoginti. Ir vienu ir kitu atveju tai būtų nusikaltimas prigimčiai...

Nesuprantu, kodėl Dr. J. Vaišnora, MIC, taip smerkia lytinius malonumus, o užsimerkia prieš daugelį kitų (nors ir nenatūralių!) malonumų? Ar negalima būtų tai aiškinti nesąmoningu pavydu? Čia, manau, būtų tinkama vieta priminti Daktarui, kad didelis nuošimtis moterų ne tik ne jaučia to lytinio malonumo, bet kartais net kenčia skausmą. Jei jos tokio ‚malonumo' neatsisako, tai jos tai daro iš meilės, pareigos ar baimės, t.y. dėl ‚aukštesnių motyvų'!..

DELTUVOS OBUOLIAI KENKIA ‚TAUTŲ DRAUGYSTEI'

Lietuvos kolchozų vadovai, norėdami prasimanyti pinigų kolchozams (arba ir sau asmeniškai), obuolius parduoti veža į Rusijos miestus kartais daugiau kaip už 1000 kilometrų. Tam vartoja, žinoma, kolchoziniius sunkvežimius. Obuolius pardavinėja turguose (kuriuos dabar Maskvos valdžia užsimojo ‚sukooperatinti', tai yra, atimti iš jų ‚privatininkiškai spekuliacinį' pobūdį).

Tokia prekyba vertėsi ir Deltuvos apylinkės kolchozo (‚Lenino keliu') pirmininkas J.Kondratas, šiaip jau geras komunistas, buvęs raudonarmietis, turįs gerai suprasti ‚tautų draugystės' idėją. Tačiau jis ar jo atstovai Maskvoje pasielgė nedraugiškai, nes paprašė iš maskviečių po 16 rublių (pernykščių) už kilogramą deltuvinių obuolių. Vyresniosios seserys rusės Maskvoj pasipiktino. Esą, broliai bulgarai atveža obuolių po 8 rublius kilogramą.

Dabar Kondratui yra išaiškinta, kad šitaip prekiauti su vyresniaisiais broliais ir seserimis negražu. Daugiau jis į Maskvą ar pavolgę obuolių nebevežios, nes ‚vienintelis teisingas kelias prekiauti su broliškomis respublikomis yra valstybinė ir kooperatinė prekyba'..., nes, esą, ‚per ją ir rusas, ir ukrainietis, ir kazachas mums dosniai siunčia savo gaminius'. Atseit, valstybė nustato, kiek mažesnysis brolis gali iš didesniojo už savo gaminį prašyti ir kiek už jo gaminį mokėti...

(LNA)

SUNKU IŠVYKTI

(E) Per visą sausio mėnesį Sovietų Sąjunga išleido tik 27 repatriantus į Vakarų Vokietiją. Iš Klaipėdos krašto išvyko tą mėnesį tik šeši asmenys.

BAUDŽIAUNINKAS DANIELIUS

Kai aš buvau dar nedidelis berniukas, į mūsų namus iš savo pamiškės trobelės ateidavo senasis Danielius, kurį žmonės Baudžiauninku vadindavo. Mat, jis buvo vieninteli žmogus apylinkėje, kuris gerai prisiminė 1861 m. Lietuvoje panaikintąją baudžiavą.

Gyveno jis savo trobelėje vienui vienas. Maitinosi iš gerų žmonių malonės, atsilygindamas gražiomis istorijomis ir baudžiavos laikų prisiminimais. Rūbai jo buvo namų darbo ir labai nesudėtingi: baltos pakulinės kelnės ir tokie pat pakuliniai marškiniai, dažniausiai išleisti ant viršaus ir perjuosti pančiu. Kojos apvyniotos baltais autais ir apautos vyžomis.

Atsisėdęs po sena kiemo liepa, jis ilgas valandas pasakodavo apie savo jaunystės laikus, kai dvaro ponas buvo visagalis viešpats ir teisėjas, o valstietis jo vergas. Visada prisimindavo (dabar nepamenu, ar jo paties matytą įvykį, ar iš kitur girdėtą) istoriją apie tai, kaip ponas liepęs mužikui lipti į medį ir ten gegute užkukuoti. Tuo tarpu jis pats paėmęs šautuvą ir tą ‚gegutę' nušovęs. Arba vėl kaip ponas liepęs rykštėmis negyvai užplakti jauną baudžauninką, kuris atsisakęs savo jauną žmoną pirmą po vestuvių naktį palikti miegoti su ponu. Mat, tada buvęs toks įstatymas, kad pirmoji naktis visada priklausė ponui... Ir dar jis pripasakodavo šimtus įvairiausių istorijų, kaip ponai už mažiausią menkniekį žiauriai mušdavo žmones. Padainuodavo jis ir daugelį dainų, kuriose baudžiauninkai skundėsi savo dalia ir tyliai keikė ponus. Iš jų mano atmintyje pasiliko šitoks posmas:

Vienoj pusėj šlėkta,
Kitoj pusėj dvaras,
Tu nežinai, Domininkai,
Kas ant tavęs baras...

Gamta ir visi jos reiškiniai Danieliui buvo savotiška mistika. Jis dažnai kalbindavo paukščius, bardavosi su vėjais, labai pagarbiai ir su baime atsiliepdavo apie laumes ir aitvarus. Bet už vis labiausiai gerbė perkūną ir ugnį. Perkūnijai artėjant, jis liepdavo vaikams apibėgti kiekvieną ūkio pastatą skambinant pašventintu varpeliu, kad namas būtų nuo įtrenkimo apsaugotas. Kadangi šita ceremonija dažniausiai būdavo pavėluota, tai mes, vaikai, daugiau jos bijodavome, negu patiės perkūno. Per daržus ir dilgėles, per vartus ir užtvaras, per žaiginių tvoras, skiriančias kiemus, pakluones ir žardienas, stambiems lietaus lašams jau gerokai krapnojant, reikėjo skubėti apie kiekvieną pastatą, pro kurio kampus švitėdavo grėsmingos žaibų grandinės. Pats Danielius po kiekvieno sužaibavimo baimingai dėdavo per krūtinę kryžių ir, visiškai nutilęs, kiurksodavo tamsioje kambario kertėje.

Ugnis jam buvo beveik šventas dalykas. Kas su ugnimi nepagarbiai elgėsi, tam ji keršijo naktį išeidama pro kaminą ant šiaudinio stogo. Jis pasakodavo, kaip kartą kaimynas, vėlai grįždamas iš darbo, girdėjęs dviejų ugnelių pasikalbėjimą. Viena. kurios šeimininkė buvusi netvarkinga ir visada palikdavusi nakčiai žarijas išsklaidytas, sakanti:

— Manęs čia negerbia, šią naktį išeisiu.

Antroji, kuri kas naktį šeimininkės buvo gražiai sutvarkoma, sako:

— Aš neisiu. Mane myli ir pagarbiai su manim elgiasi. Neik ir tu.

— Eisiu, daugiau nebepakenčiu.

Ir taip tą naktį ugnelė išėjusi ant savo šeimininko stogo, sunaikindama visus jo trobesius.

Ne tik elektros Danielius nebuvo matęs, bet ir žibalinės lempos jis niekada nevartojo. Vienintelė jo šviesa, be skaisčiosios saulutės, buvo sausos balanos, kurių per vasarą prisiskaldydavo žiemai. Jis pasakodavo, kaip baudžiauninkai per naktis, balanomis pasišviesdami, iškuldavo dvaro javus ir linus išmindavo. Vienas klojimo kampas būdavo tuščias, kuriame ir degindavo balanas. Klausiamas, kaip jie išvengdavo gaisro, jis atsakydavo:

— Jei mylėsi ugnelę ir bijosi pono rykščių, tai gaisras niekada neatsitiks.

Pagrindinis Danieliaus valgis buvo neskustos bulvės su raugintu pienu. To pieno jis dažniausiai ir ateidavo į mūsų namus. Senas medinis lauknešėlis visada būdavo kiauras ir Danielius kamšydavo jo skyles molio gabaliukais. Įspėtas, kad jo pienas nuo molio pasidarys nešvarus, jis tik nusišypsodavo ir sakydavo:

— Per vasaros kaitras dirbdami pono laukuose gerdavome iš kūdrų, kuriose knibždėjo pilna vabalų ir varlių. Ir valgydavome biralinę duoną, maišytą su pelais ir beržo žirginiais. Bulvės ir kruopos tada buvo tikras skanėstas, o vietoj pieno pasitenkindavome burokų rasalu. Ir, va, šimtą metų išgyvenau...

Kartą Danielius, grįždamas iš bažnyčios per dvaro laukus, susitikęs atjojantį savo poną. Šis buvęs gerai nusiteikęs ir pasiteiravęs, ar Danielius esąs sotus. Atsakius, kad nuo ryto dar nieko burnoje neturėjęs, ponas jam liepęs eiti į dvarą ir pats ant arklio nusekęs iš paskos. Eina drebėdamas ir galvoja, kuo dabar bus ponui prasikaltęs. Tuo tarpu šis nuvedė Danielių į virtuvę ir, liepęs virėjams padėti ant stalo didelį dubenį košės, įsakė ją suvalgyti. Iš pradžių jis dėl to labai apsidžiaugęs. Būdamas labai alkanas ir nepajuto, kaip pusės dubens nebėra. Tačiau ponas neatstoja: laiko rankoje bizūną ir liepia ištuštinti. Ne begalėdamas košės įveikti, jis suprato pono klastą, bet jokios išeities nebebuvo. Su ašaromis akyse deda košę į burną ir pirštu grūste grūda į gerklę. Ponui tai sudaro pramogą. Jis tik šypsosi ir vis raginą bizūnu pavaišindamas. O dubuo vis dar netuštėja. Pagaliau tuščias Danieliaus pilvas buvo tiek pripildytas, kad košė pradėjo atgal dribti ant grindų. Ponas užpyko: mušdamas Danielių liepia imti košę nuo žemės ir dėtis į burną. Išvanojęs iki valiai jo kailį bizūnu, liepė išmesti pro duris ir užpiūdyti šunimis. Sumuštas ir šunų apdraskytas vos pajėgęs grįžti namo.

Mėgdavo Danielius pasakoti apie savo ilgas 3-4 savaičių keliones į Rygą. Išsiųsdavo juos ponas su javais arba su linais. Ir kiek baudžiauninkai tose kelionėse privargdavo ir išalkdavo! Dažnas jų ir visiškai nebegrįždavo. Vežimai buvo padaryti vien tik iš medžio ir todėl ilgų kelionių neatlaikydavo. Ypač daug vargo turėdavę su tekiniais. Jie dažnai subyrėdavo, ir reikėdavo nuolatos varžyti ąžuoliniais pleištais, kurių po visą maišą įsidėdavo iš namų. Išsimaskatavusias medinių ratų ašis tepdavo grybais, kuriuos, pasirinkę pakelėse, sukišdavę į stebules.

Netoli mūsų kaimo ant gražaus upelio kranto teberiogsojo dvaro daržinės griuvėsiai. Viename jų kampe sienų akmenys buvo raudoni, aptaškyti krauju. Danielius sakydavo, kad tai iš senų laikų užsilikęs baudžiauninkų kraujas, kai prievaizdos juos plakdavo rykštėmis. Toje daržinėje buvę mirtinai užplakti keturi baudžiauninkai, kurie ‚metiežo' metais organizavę sukilimą.

Mes, vaikai, smalsumo vedami kartais užbėgdavome į tą daržinę, bet, vos tik metę žvilgsnį į kraujuotus pamatus, greitai lėkdavome tolyn. Prisiminus Danieliaus pasakojimus, ausyse pasigirsdavo mušamųjų baudžiauninkų vaitojimai. Kai kurie žmonės sakydavo, kad kraujas ant daržinės akmenų atsiradęs tik Didž. Karo metu, kai ten buvęs rastas sužeistas rusų kareivis. Bet mes labiau tikėjome Danieliaus pasakojimais. O jo nupiešti žiaurūs baudžiavos laikų vaizdai iki šiai dienai pasiliko tarytum gyvi atmintyje.

J. L.

Varginami darbininkai, vykstantieji į darbą

(E) Tam tikras skaičius Inkaro fabriko darbininkų gyvena antrame Kauno gale, Tunelio gatvėje ir pan. Jiems atvykti į darbovietę Vilijampolėje esąs tikras vargas, skundžiasi jie viešai Vilniaus Tiesoje. Panašiai esą ir su tais, kurie iš miesto centro nori nuvykti į Vilijampolės įmones. Keleivių vis esą daugiau, negu autobusuose vietų; be to, reikią pakeliui dar persėsti. Laikraščio korespondentas, norėdamas pats patikrinti padėtį vietoje, ją piešia dar tamsesnėmis spalvomis, negu skundo autoriai. Vilijampolėje išaugo eilė naujų įmonių, bet gatvės ir šaligatviai labai menkai tvarkomi. Kanalizacijos ir vandentiekio nėra. Valgyklos tame rajone nėra. Statomai valgyklai nėra baldų. Esą ir daugiau trūkumų.

ČIKAGOS ‚PAŽANGIEJI' SKUNDŽIAS LIETUVOJ

Vienas iš Chicagos leidžiamos ‚Vilnies' pareigūnų specialiame laiške, išspausdintame Vilniaus ‚Tiesoje', apskundė, kad per pirmąsias tris 1961 metų savaites keturis kartus buvę išdaužyti jų langai. Ypač vaizdžiai aprašo išdaužymą tą naktį, kai visi ‚vilniečiai' buvę išėję į bufetą ‚pakelti taurių už naują prezidentą', kuris taip energingai pasisakė už gerinimą santykių su socialistinėmis šalimis'.

Nors laiške ir giriamasi, kad ‚pažangiųjų judėjimas klesti', o ‚laisvinimo biznis smunka, vis dėlto, ‚pažangusis' korespondentas dalyką taip išdėsto, lyg jo šalininkai esą visiški bejėgiai prieš ‚buržuazinius nacionalistus'. Mat, esą, kas gi kitas, jei ne jie daužo ‚pažangiųjų' langus... Sako, kad jų ateina ‚ištisi būriai' langų daužyti. o radę didesnį luitą įmestą, spėlioja, kad tokį galėjo pakelti tik ‚pusėtinai pajėgus vyras', ir mano, jog tai ‚turėjo būti fašisto Smetonos Kaune Karo mokykloje stipriai fiziškai išauklėtas karininkas ar koks buvęs Lietuvos žvalgybininkas'...

Lietuvoje toks skundas sukėlė didžio susidomėjimo. Būdingas atsiliepimas: ‚Na, ir stiprių gi būta tų Lietuvos karininkų ir žvalgybininkų, kad net ir po 20 metų jie dar laikomi ypatingai pajėgiais. Tik mes piktinamės, kad redaktoriai taip išeina sau taurių kilnoti ir geriau nepasaugo, nesugauna tų suchuliganėjusių karininkų'.

Ko Lietuvoj, matyt, neatspėja, tai kad tos istorijos apie ‚užpuolimus' turi gerokai senos žuvies kvapo... Jei per 20 dienų įvyksta net keturi užpuolimai — langų daužymai, ir nukentėjėliai nieko neranda, ką padaryti daugiau, kaip tik skųstis — truputį čia, o dar garsiau Vilniuje,— tai panašu į tai, kad tie užpuolimai nukentėjėliams lyg ir būtų naudingi. Užtat mažiausia ir panašu į tai, kad jų langais taip labai domėtųsi kokie nors ‚Smetonos karininkai ar žvalgybininkai'. Tuos būtų buvę nesunku sugauti. Iš tikrųjų bus daužę tokie, kurių gal niekas net nenori pagauti.

(LNA)

Tarpvalstybiniai mainai

(ARBA KOMUNISTINIS RUSŲ ‚STEBUKLAS')

Kai 1940 — tais metais bolševikai galutinai okupavo Lietuvą ir visokių visuomenės atmatų bei slaptai komunistavusių asmenų sudarė marionetinę, Maskvai palankią ‚liaudies vyriausybę' bei paskyrė kitus lietuviams sekti aukštesnius pareigūnus, — visiems kitiems žemesniems valdininkams ir tarnautojams buvo įsakyta pasilikti savose vietose ir eiti pareigas. Tačiau kai kuriose srityse tuoj buvo įvestos ir iš pagrindų buvusią tvarka sugriovusios bolševikinės ‚reformos', o tų sričių pareigūnai, jei ne perkilnoti, tai bent verčiami dirbti jau naujose ir neįprastose sąlygose. Tokių reformų pasėkoje ir man kilo noras pakeisti lig šiol turėtą tarnybinį rajoną, nes senajame buvo jau per daug įkyrėjęs tarnybos laipsniu už mane vyresnis bolševikbernis pareigūnas... Beveik atvirai mėgindamas suardyti mano šeimą, jis slapta ir pasalūniškai stengėsi ir tarnybiškai man pakenkti. Jutau, kad juo toliau, juo bus blogiau ir tai geruoju nepasibaigs. Bolševikams atėjus, toks to nenaudėlio ‚veikimas' dar labiau suintensyvėjo. Bet sumanymas pakeisti tarnybinį rajoną ir iš trūkti iš to niekšo akių man nepasisekė.

1941 metų rudenį, kaip naujai atkeltas pareigūnas, sėdžiu jau naujame rajone, P. valsčiaus raštinėje, nes ir naujai pavestas man darbas turėjo kai ką bendra su valsčiaus reikalais. Viršaitis čia buvo irgi jau naujas. aišku bolševikas, kuris manes, kaip neseniai atsiųsto, nesivaržė, matyti, laikydamas ir mane ‚savu žmogum'. Bet turiu pasakyti. kad ir jis, nors senas komunistas, bet auges ir gyvenęs Lietuvoje, visu rusiškai bolševikiškų gudrybių dar nebuvo išmokes.

Kaip tik tuo laiku tarp hitlerinės Vokietijos ir bolševikinės Rusijos buvo vykdomas pasikeitimas Lietuvos piliečiais. Vokiečių ir su vokiečiais maišytos lietuvių šeimos galėjo emigruoti Vokietijon. o lietuviai iš Vokietijos, ypač iš Mažosios Lietuvos ir vadinamojo Suvalkų trikampio, galėjo vykti Lietuvon. Tarp hitlerininkų ir rusų komunistų iš anksto sudaryta sutartimi mainomieji piliečiai galėjo pasiimti su savimi dalį kilnojamojo turto, tarp kita ko, ir gyvąjį inventorių, išskiriant veislinius gyvulius.

Viena vokiečių ūkininkų šeima vežėsi papenėtą apyriebį meitėlį, kurio išalkę ir kaip vilkai išbadėję bolševikai neleido per sieną pervežti, pavadinę jį ‚veisline kiaule'. Savaime aišku, tarp vokiečių ir rusų pasienio komisijų dėl to kilo ginčas, ir vokiečiai pareikalavo pateikti jiems atitinkamus tos ‚veislinės kiaulės' dokumentus. Mat, vokiečiai galvojo, kad kastruoto meitėlio rusai nesugebės paversti net ir paprasta žiemteke kiaule, nekalbant jau apie veislingumą. Apsiriko. Rusai bolševikai juk ne tokiu ‚stebuklų' moka padaryti.

Sulaikytas meitėlis kaip tik buvo parsiųstas P. valsčiaus viršaičio globai, irgi pažymint, kad grąžinama sulaikyta veislinė kiaulė... Taigi. man girdint, tas viršaitis ir skambina į Šakius, aiškindamas, kad faktiškai jam atsiusta ne kiaulė, o meitėlis. ir kad čia turįs būti koks nors nesupratimas ar klaida.

Viršaičiui į tai telefonu nieko iš Šakių neaiškinama, bet pažadama atsiųsti specialu pareigūną reikalui vietoj išaiškinti. Viršaitis. to pareigūno belaukdamas, visą įvyki. kiek žinojo, papasakojo.

Rytojaus dieną iš tikrųjų atvyko niekam nepažįstamas tipas. pasivadino zootechniku. apžiūrėjo meitėlį. irgi pavadino ji ‚veisline kiaule', bet ir neiškentes smulkiau paaiškino kas per reikalas. Po to surašė tam tikrą ‚kiaulės' apžiūrėjimo aktą. surado dar liudininkus tam aktui šalia ‚eksperto' parašo pasirašyti. kad iš tikrųjų gražintas gyvulys yra veislinė kiaulė, ir išvažiavo.

Vokiečiai reikalavo dokumento ir jį gavo. Rusams gi liko riebus meitėlis. O kad jis paršų negalėj vadžioti, tai argi rusai kalti...

K. Jotvingis

Įmonėse daug nelaimingų atsitikimų

(E) Lietuvos įmonėse būna tiek daug nelaimingų atsitikimų, kad Vilniaus ‚Tiesa' tam reikalui paskyrė net vedamąjį. Daug kur neskiriamas reikiamas dėmesys darbo apsaugai. Ypač elektros įrengimų srityje būna daug nelaimių dėl sugedusių laidų ir panašiai.

Europos Lietuvių Kronika

KAM SIUNTINĖJAMAS ŠIS LAIKRAŠČIO NUMERIS

Šiame „Europos Lietuvio“ numeryje plačiau pristatomos ištraukos iš kun. P. Dauknio verstosios prof. Dr. G. Ricciotti knygos KRISTAUS GYVENIMAS, kad skaitytojai patys iš teksto apsipažintų.

Tai turint galvoje laikraštis išsiuntinėtas dar ir tiems tautiečiams, kurie skaito tik Nidos Knygų Klubo leidinius, o taip pat ir dar eilei asmenų.

PAAIŠKINIMAI DĖL ‚KRISTAUS GYVENIMO‘

‚Kristaus gyvenimo‘ spausdinamųjų ištraukų tekste (3-4 psl.) yra skliausteliu pa jungtų skaitmenų, kurie turi nukreipti skaitytoją į paaiškinimus. Paaiškinimų čia nededame — jie bus tik knygoje.

LONDONAS

MSGR. K. RAZMINAS

Monsinjoras Klemensas Razminas, ilgametis arkiv. J. Skvirecko sekretorius, pravedęs rekolekcijas vidurinės Anglijos lietuviams, lankėsi Londone ir domėjosi lietuvių religiniu ir tautiniu gyvenimu. Kovo 28 d. išvyko atgal į Romą, kur darbuojasi Vatikane.

LAIKINAS IŠVYKIMAS

Balandžio 3 d. kun. A. Kazlauskas, MIC, išvyksta į Romą. Dalyvaus Europos lietuvių kunigų sielovadiniame suvažiavime ir po to Marijonų vienuolijos centre atliks dviejų mėnesių dvasines studijas, kurios būna kas penkti metai.

DAKTARANTAS SVEČIAS

Kovo 18-25 d. Bronių Glevecką, gyvenanti Londone, aplankė sūnus Algis, kuris, ati tarnavęs amerikiečių kariuomenėje, baigia medicinos studijas Heidelberge, Vokietijoje. Šiemet gaus medicinos daktaro laipsnį.

PAVYKUSIOS REKOLEKCIJOS

Metinis susitelkimas Lietuvių bažnyčioje kovo 23-26 d., kurį pravedė kun. Valentinas Kamaitis iš Manchesterio, sutraukė gausiai dalyvių. Atsilankė ir iš Londono apylinkių.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

Lietuvių bažnyčioje Did. Ketvirtadienį šv. Mišios 8 val. vakare. Did. Penktadienį pamaldos su Šv. Komunija 3 val. po pietų.

Did. Šeštadienį Ugnies, Žvakės ir Krikšto vandens šventinimas prasideda 8 val., o šv. Mišios apie 9 val. vakare.

Velykų I dieną Prisikėlimo apeigos 8 v. ryte. Suma 11 val.

Velykų II d. paskutinės šv. Mišios 11 v.

Did. Šeštadienį ir Velykų I d. tebus vienas kunigas. Todėl išpažinčių klausoma tik prieš ir po pamaldų.

MARGUČIŲ BALIUS

Londono Šv. Onos Moterų Draugija balandžio 8 d., šeštadienį, Atvelykio išvakarėse, ruošia

MARGUČIŲ BALIŲ

Lietuvių Klubo - Parapijos salėje, 345 A, Victoria Park Rd., E.9.

Svečiai prašomi atsinešti margučių, nes gražiausi bus premijuojami.

Šokiams gros K. Venckaus Trio DAINA kapela iš Nottinghamo.

Baliaus pradžia 7.30 val.

Šv. Onos Moterų D-jos Valdyba

PALAIDOTA LIETUVĖ

Kovo 23 d. Londono Silvertown mirė E. Brazaitienė, sulaukusi 83 m. Liko vaikų ir eilė vaikaičių. Buvo Lietuvių bažnyčios uoli narė. Palaidota kovo 29 d.

COVENTRY

MARIJA B. GERVINAITĖ

Kovo 19 d. lietuviai coventriečiai gausiai atsilankė į gavėninį susitelkimą — lietuviškas pamaldas. Joms vietą labai maloniai ir draugiškai teikia šv. Elžbietos parapijos klebonas R. Walsh.

Po pamaldų kun. S. Matulis, MIC, suteikė krikšto Sakramentą Igno ir Dindrės Gervinų antrajam kūdikiui Marijai Brigitai, gimusiai vasario 22 dieną. Krikšto tė vais buvo Margarita Russell ir Bernotas Pearsonas.

PAMALDOS BOLTONE

Pamaldos bus St. Patrick's bažnyčioje (Great Moor St.) balandžio 3 d., pirmadienį, Velykų antrąją dieną, 11.30 val. Išpažinties bus klausoma prieš pamaldas.

CENTRO ŽINIOS

Pereitą savaitę jau buvo minėta, kad L. Namų B-vei reikalingai paskolų sumai sudaryti trūko apie 1.500 sv. Šią savaitę gauti du paskolų pasižadėjimai: vienas 500 sv., o antras — iš Bradfordo DBLS skyriaus — 25 sv. Taigi dabar tereikia apie 1000 sv. Reikia manyti, kad padėję pastangų ir kreipdami rimtą dėmesį į šį reikalą, turėtume sudaryti ir šią jau nedidelę sumą. Paskolų pasižadėjimai sėkmingai baigti šį taip ilgai užsitęsusį reikalą vis dar laukiami.

L. Namų B-vės Valdyba teiraujasi įvairiose statybos firmose apie Liet. Namų išlaukinio remonto atlikimo galimybes ir kainą. Norima šį remontą galimai greičiau atlikti. Tačiau šis rūpestis yra antraeilis— svarbiausia yra sėkmingai baigti paskolos reikalas.

Jau porą kartų buvo pranešta, kad viena advokatų firma, besirūpinanti mirusio tautiečio testamentu, nori parduoti 9 L. N. akcijas. Šias akcijas galima būtų pigiai įsigyti (po 10 šil.). Todėl dar kartą kviečiame suinteresuotus rašyti į Centrą.

Laiškų vertimas anglams, susirašinėjantiems su lietuviais pabėgėliais Vokietijos stovyklose, vis dar eina gan smarkiu tempu. Nuo praeito paskelbimo išversti dar 9 laiškai. Malonu pastebėti, kad šiam darbui į talką ateina Londono jaunimas (R. Daunoraitė, R. Kalibatas, A. Vilčinskas).

Amerikos lietuvių spaudoje teko pastebėti skelbimų iš firmų, kurios siūlo patarnavimus padėti sudaryti dokumentus atsikviesti giminėms iš Lietuvos. Panaši firma yra ir Londone. Valdyba ligi šiol vis dar atidėliojo tokio skelbimo talpinimą E. Lietuvy, nenorėdama leisti išnaudoti savo tautiečių, bet ateity panašų skelbimą reikės priimti, tikintis, kad tautiečiai yra pakankamai susipratę ir bus įspėti, kad be reikalo savo pinigų neleistų.

STOKE-ON-TRENT

LIETUVIŲ JAUNIMAS

Vietos ir apylinkės tautiečių skaičius peršoka šimtinę. Lietuviškojo jaunimėlio iki 15 metų amžiaus yra apie 60. Gausiausias atžalynas yra Vytauto ir Benediktos Andruškevičių, nes neseniai pakrikštytas Kęstutis Henrikas yra jau dešimtas kūdikis šeimoje. Tai bene didžiausia jaunomis atžalomis lietuviška šeima visoje Didž. Britanijoje. (Panašios ar didesnės, atsiliepkite!). Beveik visą vietos jaunimą sujungia kalėdinė eglutė ir dalį lietuviškos pamaldos bei Motinos diena. Kad tai pavyktų, pirmoje vietoje rūpinasi DBLS skyrius, vadovaujamas Juozo Rentelio. Dalį mergaičių sekmadieniais suburia skaučių sueigos, kurioms vadovauja E. Jurkšaitytė.

PAGARBA TAUTOS GENIJUI

(Atkelta iš 1 psl.)

ko kelių metų pertraukos, kad Europos istorijos danguje pasirodytų tradiciniai miestų dievaičiai nauju gaivalingumu sulaikyti viso pasaulio dievų žygiavimui. Mi tai ir žodžiai, kuriuos tikėjome visam laikui išnykusius ne tik iš žodyno, bet ir iš kultūringos Europos žmonių bendruomenės atminties, iš naujo sukurstė senąją pagiežą bei užslopintas aistras.

Šis naujas nacionalistinių nuosėdų rūgimas, šis naujas neprotingų aistrų išsiveržimas šių dienų europiniame gyvenime pristabdė kilnių ir drąsių projektų vykdymą, kurie turėjo užtikrinti Europos pastatui platesnius ir tvirtesnius pagrindus, kaip, pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Europos Universiteto, ir taip pat pagilino plyšį, kuris privalėjo būti tuojau pat užlygintas, tarp dviejų ekonominių Europų, kurios šiandien lyg stovi viena prieš kitą: tai Šešių ir Septynių Europa. Kaip tik dar visai netolimoje praeityje vienas labai artimai mus liečiąs įvykis aiškiausiai įrodė, kad bet koks pavėlavimas apjungti Europą politiškai tuojau pat grąžina mus praeitin ir verčia išgyventi momentus, susietus su skaudžiais prisiminimais.

Dėl to tai didelio susirūpinimo teikia mums, laisviesiems europiečiams, kurie trokštame apsijungti, kad mūsų gyvenimas taptų dar laisvesnis ir kūrybingesnis, ir neturintiems laisvės europiečiams, kurie žiūri į mus kaip į vienintelę jų prisikėlimo viltį, didelio suraminimo, sakau, teikia mums paskutinėmis dienomis atsakingų už Mažąją Europą valdžios žmonių Paryžiuje atnaujintas įsipareigojimas kuo ryžtingiau pagreitinti politinio Europos apsijungimo vyksmą, pagyvinant europinį idealą ir atstatant jo pirmavimą visokiems daliniams tautiniams interesams. Šis Paryžiaus įsipareigojimas yra pratęsimas CED linijos, Messinos Konferencijos nutarimų, Romos Sutarčių ir užtikrina žymiųjų Europos vyrų ryžtą didesne energija pasipriešinti toms jėgoms, kurios, ar jos vadintųsi nacionalistinės, ar neutralios, ar komunistinės, visos lygiai nori sutrukdyti bet kokį suvienijimo vyksmą tiek europinėje, tiek atlantinėje plotmėje.

Kad geriau suprastume, ką reiškia Sovietų Sąjungos akimis Vakarų vienybė, užtenka prisiminti tas nesuskaitomas pinkles, tuos piktus puolimus bei tuos saldžialiežuvavimus, kuriais, kartas nuo karto prisitaikant prie aplinkybių, pasinaudojo Sovietų politika jai sukliudyti arba jai užkelti. Sovietų Sąjunga žino gerai, kad vieninga Europa, kad apsijungusios Atlanto valstybės didins savo apsigynimo pajėgumą, stiprės ekonomiškai ir ypač patrauks į save visas kitas pasaulio tautas, tuo priartindamos dieną, kurią vakarietiškojo gyvenimo sistema laimės rungtynes su jai priešinga komunistine sistema. Tai bus diena, kurios taip labai bijo Sovietų Sąjunga, kurią komunizmas baigs egzistuoti kaip istoriją kreipianti jėga.

Prieš mus atsiveria du keliai. Vienas yra sunkus ir pavojingas; iš jį pasirenkančio jis reikalauja ištvermės, drąsos, išradingumo, visiško atsidavimo idealui. Tai yra laisvę teikiančios, pilietinės pažangos kelias. Antrasis kelias tai tas, kuriuo keliavome ištisus šimtmečius ir kuriuo eiti mus stumia tradicijų ir įpročio jėga. Jis yra lengvesnis, bet nužymėtas nuolatinių mūsų vidaus kovų, o taip pat ne kartą privedė mus prie bedugnės kranto. Šiandien, be abejonės, jis vaizduoja involiucijos ir atžangos kelią.

Dabartinė padėtis mūsų laisvųjų žmonių, bet esančių nuolatiniame pavojuje netekti laisvės, jei nepasiruošime sutikti ateiti apsijungę dvasiškai, morališkai ir politiškai, o taip pat dabartinė padėtis tų grynai europietiškų tautų, kurioms klasta ir jėga buvo išplėšta dieviškoji laisvės dovana ir kurios nekantriai laukia, kada vėl ją atgausime, mums aiškiai pasako, kurį iš dviejų kelių mes privalome pasirinkti.

Kuo vieningesni bus Vakarai, tuo bus galingesni ir labiau gerbiami, o juo bus galingesni ir labiau vertinami, juo sėkmingiau pajėgs priversti laikytis tarptautinio teisingumo reikalavimų. Nežinome, kokia būtų buvusi paskutinių Europos istorijos įvykių raida, jei uoliau ir su didesniu užsispyrimu būtume stengęsi susivienyti. Bet tikrai žinome, kad tik vis greičiau ir ryžtingiau einant vienybės keliu Europos ir Atlanto Vakarai galės išsaugoti ir perduoti ateities kartoms amžinąsias krikščionybės ir laisvės vertybes ir sukurti palankias sąlygas, vedančias žmoniją į saugesnę ir našesnę ateitį bei užtikrinančias pagarbą pagrindinėms tautų teisėms.

MANCHESTERIS

MARGUČIŲ BALIUS

Manchesterio Lietuvių Socialinis Klubas Velykų antrąją dieną, 6 val. vakaro, savo patalpose rengia

MARGUČIŲ BALIŲ.

Gražiausieji margučiai bus premijuojami. Šokiams gros lietuviška kapela.

Kviečiami visi Manchesterio ir apylinkės tautiečiai atsilankyti į šį tradicinį velykinį pasilinksminimą.

PAIEŠKOJIMAI

DANILAITĖS - FOGELIENĖS Onos paieško giminės iš Lietuvos, ir dėl to ji pati ar žinantieji apie ją prašomi rašyti: J. Matulis, Kilvington, Orston, Notts.

Skaitytojų laiškai

DAR DĖL PRIELINKSNIO ‚ANT‘

J. Vaivada Europos Lietuvio Nr. 10 iškėlė prielinksnio ‚ant‘ klausimą. Jis, be kita ko, reiškia susirūpinimo, kad tasai prielinksnis nebūtų naikinamas, vejamas lauk.

Apskritai reikia pasakyti, kad lietuvių kalba, nors seniai jau naudojasi ir prielinksniais, yra išlaikiusi ypač daug linksnių. Moderniosios kalbos kaip tik turi daug prielinksnių. Mūsų kalba taip pat pamažu modernėja ir tūlais atvejais dažniau griebiasi jau prielinksnio, kur seniau išsiversdavo linksniu. Vadinas, linkstama eiti ta kryptim, kuri kaip tik ir patiktų J. Vaivadai.

Kai dėl prielinksnio ‚ant‘, tai jo vartojimas dar pakankamai platus. Pats didžiausias mūsų bendrinės kalbos autoritetas Jonas Jablonskis savo ‚Linksniuose ir prielinksniuose‘ yra parinkęs šitokius ‚ant‘ var tojimo pavyzdžius.

Ant kalno karklai siūbavo, pakalnėj van duo liūliavo. Mūsų vištos tupi ant aukšto. Užtikau vištą ant kiaušinių betupint. Čia ant stogo pernai gandras (gužutis) savo lizdą turėjo. Knygos guli ant stalo. Svečias į vidų — akys ant lentynos (šeimininkės akys nukreiptos į lentyną). Užsodino kaip velnią ant pinigų puodo. Nunešė šuva (šuo) ant uodegos. Eina ant namų (namų linkui, į namų pusę, į namus). Kam šoki ant jo? Kam dabar pyksti ant manęs? Eik ant nuomonės. Aš jį ant akių pažinau. Ant akių jis žvalus, bet darbo nepadirba, ir gana. Jį motina ant balso pažino. Tūls žioplys kartais pusnuogis ant apjuoko rėplinėja. Šiuodu su meitėliu ėjo vėl ant savo namų. Jis su savo pačia buvo šalin išvažia vęs ant kelių dienų. Žiūrėk, kol gerai saulė pakils, tol ant klaniukų tūrėsis ledukai. Kad Juozapas šokos ant manęs! Be to nėra karvėse pieno, o kaip (kai) suvarytų ant svetimų mėšlų, sausai užtrūktų. Ant tų žodžių (sulig tais žodžiais, tuos žodžius betariant) įėjo poni. Zosikė ant pavakarės (artinantis pavakarei, į pavakarę, vakarop), nubėgo pas Petronės motyną. Už klėties šuo kaukia, mat, stačiai ant Vicento trobos (į jo trobos pusę). (Jis) nusuko ant sienos (į sienos pusę) ir apsiklojo. Cinokienė, eidama ant namų, šaukė, net laukai skleidėsi. Palaidę visus arklius, (vyrai) paginė ant namų. (Zosikė) ėmė aplinkui žvalgyties ir traukties ant miesto (į miesto vidurį, į miesto pusę, miesto linkui). Ant sausų miškų (į tų miškų pusę) būtų sau nudardėję.

Taigi atrodytų, kad J. Vaivadai nebūtų pagrindo dar per daug rūpintis: dar bus ant ko kepurę ar skrybėlę užsidėti.

J.B.

KAIP SUDERINTI NUOMONES DĖL PAVOJAUS?

K. Valterio straipsnis dėl pavojaus sukėlė Dr. J. Vaišnorai tokią baimę, kad jis tuojau sujudo kultivuoti visus pasaulio tyrlaukius, drėkinti Saharą ir apsėti ją ryžiais ar kviečiais, kad užtektų duonos ir kad tik kaip nors būtų sustabdyta ta nuodėmingoji gimdymų kontrolė. Pagal K. Valterį, jeigu visoje žemėje būtų įgyvendinta tokia gimdymų kontrolė, kokią jis siūlo tai išnyktų vargas bei nepriteklius ir žmonija galėtų geriau ir patogiau pagyventi. Įsigilinus į tokią Valterio mintį ir pagalvojus šaltu protu, tai būtų tiesa. O Dr. Vaišnorai, MIC, tokia gimdymų kontrolė būtų baisi nuodėmė. Jo manymu, būtų sulaužytas geležinis Dievo Įsakymas veiskitės ir dauginkitės ir niekad nebūtų užpildyta žemė. Nenoriu įžeisti Dr. J. Vaišnoros, MIC, ir nesikėsinu griauti jo įsitikinimo, bet tik pareiškiu savo nuomonę, kad ‚veiskitės ir dauginkitės‘ nėra joks Dievo įsakymas, o tik paprastas gamtos dėsnis, kaip ir kitų gyvūnų atveju. Aiškumo dėlei atsigrįžę pažvelkim atgal į žmogų, gyvenusį dar prieš primityvųjį žmogų. Tas žmogus veisėsi ir dauginosi be jokio įsakymo, be jokios santuokos dar labiau kaip dabar tinis modernusis, bet tik tas jo daugėjimas buvo nežymus, nes blogose gyvenimo sąlygose naujagimių mirtingumas pralenkdavo gimimus. O šiais laikais, kai tokia aukšta civilizacija ir moderni medicina (ne visoje žemėje), tai žmogaus amžius pailgėjo. Naujagimių gimimai nustelbė mirimus, o mokslininkai, apskaičiavę laiką ir žmogaus dauginimosi greitį, pradėjo skelbti pavojų ir siūlyti gimdymo kontrolę. Bet pasirodo, kad prieš ją yra stiprių kovotojų. O laimėti šią kovą arba apginti geležinį įsakymą veiskitės ir dauginkitės yra tik vienas, bet patikimas ginklas: tai skleidimas labai stiprios propagandos už poligamišką šeimą, kokios aiškių pavyzdžių yra ir Šv. Rašto Senajame Įstatyme. Tokia propaganda, suradusi užtektinai pasekėjų, jau galėtų žemę pastatyti ant kojų. Žemė tada būtų užpildyta ne per 1000 metų, kaip K. Valteris sako, bet daug greičiau. Tada, be abejo, ir veiskitės ir dauginkitės šūkio gynėjai pradėtų šaukti, kad jau pavojus.

Be abejo, toks siūlymas, nors ir naudingas žemei apgyvendinti, būtų, tur būt, irgi nepriimtinas.

A.P.

DĖL ILGOJO GINČO

Gerbiamas, Pone Redaktoriau,

Man atrodo, kad p. K. Valteris turėtų atsakyti tik į Dr. Vaišnoros pateiktus klausimus ar teigimus. Užuot daręs tai, Dr. Valteris kabinėjasi prie kiekvieno žodžio, pasakyto ar nepasakyto Dr. Vaišnoros. Išminėjo tuziną ‚mandrių‘ žodžių, kurie nieko bendra neturi su šiuo ginču. Rašo apie nagus, plaukus, barzdos skutimą, lankus ir strėles, žolinius sijonus — iškraipo žodžius ir teigimus, klaidina ir kvailina skaitytojus. Atrodo, kad p. Valteriui ne tiek rūpi įrodyti tiesą šiame idėjiniame ginče, kiek pažeminti ir išjuokti savo oponentą. Nežinau Dr. Valterio politinių pažiūrų, bet atrodo, kad jis yra vadinamasis „progressive‘, lietuviškai —‚cicilikas‘, kaip a.a. Dr. Šliūpas. Anam kiekvienas dvasininkas irgi buvo anathema.

Dr. Valteris turėtų pasimokyti iš anglų laikraščių, kaip mandagiai ir objektyviai ginčytis su politiniu ar idėjiniu oponentu. Galiu rekomenduoti jam rimtą laikraštį, kaip Glasgow Herald ir Glasgow Observer. Deja, paskutinysis yra katalikų laikraštis ir išreiškia tokias pat nuomones, kaip ir Dr. Vaišnora, MIC.

P. Levandauskas

PIGI IŠEITIS

Mūsų vadovybė turėtų susirūpinti šiame krašte gyvenančiais tautiečiais, kad ne pasiliktumėm be žemės ne tik atsigulti, bet ir atsistoti. Kaip skelbia pranašystės, po kiek laiko bus taip perpildyta žmonėmis žemė, kad žmogui nebus vietos ne tik atsigulti, bet ir atsistoti. Taigi jeigu prana šavimas išsipildys, kad neliktumėm be žemės, reikėtų ieškoti išeities nuo to pavojaus apsisaugoti. O tam galėtų būti tik dvi išeitys: viena, mūsų Valdyba turėtų neparduoti Sodybos net jeigu ir nebūtų gaunama paskola, kol pranašautojai baigs savo pranašystes. Jeigu laimės tas, kuris pranašauja, kad bus žemė perpildyta, tada mes, čia gyvenantieji, turėdami savo Sodybą su dideliu plotu neapgyventos žemės, galėtumėm susitalpinti taip, jog būtų vietos ne tik atsistoti, bet ir laisvai atsigulti. Na, tuomet Sodybos administracija galėtų daug aukštesnes kainas imti, bet tuomet žmonės ir mokėtų geriau, negu moka vasarotojai ir seneliai. Tuomet ir išsispręstų Valdybai visi dabartiniai sunkumai. Sodyba nebūtų likviduota, ir skolas būtų galima apmokėti. Tik Valdyba turėtų pranašautojus paprašyti, kad paskubėtų greičiau išspręsti savo pranašystes.

J. L. (Londonas)

Visus bičiulius ir tautiečius

Šv. Velykų proga sveikina

(A. Briedis)
TAURAS

Kun. V. Mincevičius, Via Casalmonferrato 20, Rome-Italy, ieško mecenato ar mecenatų, kurie paaukotų 200 dolerių išleisti italų kalba atskira knygute šiai tokiai svarbiai kalbai ir jai išplatinti Italijoj. Mecenatų pavardės bus įrašytos knygutės viršeliuose. Knygutė bus gražiai iliustruota.

IR NAUJAS SOVIETŲ RUBLIS BE JOKIOS VERTĖS

Iš neseniai iš Lietuvos gautųjų žinių aiškėja, kad ir naujasis Sovietų rublis jau liko toks pat bevertis, kaip ir buvęs senasis. Tai aiškėja iš tokio netiesioginio ir pro cenzūrą prasmukusio ‚pasigyrimo‘: ‚Pas mus dabar jau nauji pinigai. Ir už naują rublį galima taip pat nusipirkti, kaip ir už seną‘...

Vadinasi, gyventojai apiplėšti dešimteriopai!

Kristupas Jotvingis

Stipri meilė

— Turiu tau pasakyti, jog mano tėvas neteko viso savo turto, ir kraičiui nebeturėsiu nė skatiko.

— Ak, brangioji, ką bendra tas turtas gali turėti su mūsų meile! Aš nepaliausiu niekad mylėjęs tavęs, nors daugiau ir niekados nebepasimatysim.

PUIKI DOVANA BET KURIA PROGA!

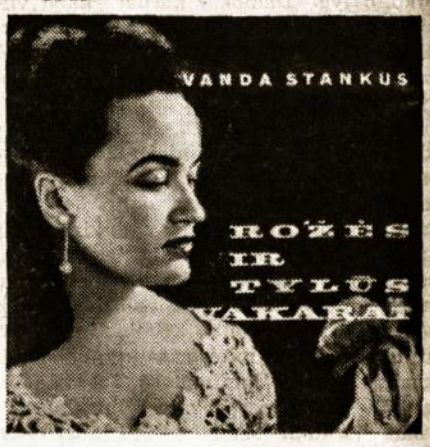

Neseniai pagamintą lietuviškai įdainuotą

11 ŠOKIŲ MUZIKOS

HI-FI PLOKŠTELĘ

galite gauti pas

„Dainorą“ and Co. Ltd.

49, Thornton Ave., London, W.4.

Tel. CHIswick 2107.

Plokštelę išleido ABC Records P. Jurgaitis, 7403 South Western Ave, Chicago 36, Illinois, USA.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470

Redakcijos ir Administracijos adresas: **1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.**

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22šil., atskiras numeris 1 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams.

Leidžia Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.